

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ОЛІЙНИК НАЗАР СЕРГІЙОВИЧ (підпис автора)

Допускається до захисту:

завідувач кафедри міжнародних
відносин і зовнішньої політики,
д.е.н., професор

_____ Лимар В.В.

« _____ » _____ 2025 р.

**УКРАЇНСЬКИЙ ТА МОЛДОВСЬКИЙ ВЕКТОРИ ЗОВНІШНЬОЇ
ПОЛІТИКИ РУМУНІЇ**

Спеціальність 291. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії
Магістерська робота

Науковий керівник:

Лещенко Л. В., професор кафедри
міжнародних відносин і зовнішньої
політики, д.політ.н., професор

Оцінка: _____ / _____ / _____

(бали/за шкалою ECTS/за національною шкалою)

Голова ЕК

Гижко А.П., доктор філософії з
політ. наук

(підпис)

Вінниця – 2025

АНОТАЦІЇ

Олійник Н.С. Український та молдовський вектори зовнішньої політики Румунії. Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», ОП «Міжнародні комунікації та медіація в умовах конфліктного врегулювання». ДонНУ імені Василя Стуса, Вінниця, 2025.

У роботі проаналізовано Українській та Молдавські вектори зовнішньої політики Румунії. Узагальнено вплив різних політичних чинників, що формують зовнішню політику Румунії. Дослідження базується на принципах системності та наукової об'єктивності. Методологічною основою роботи є контент-аналіз, дискурс-аналіз та порівняльний аналіз.

Ключові слова: зовнішня політика Румунії, Україна, Молдова, Чорноморський регіон, російська агресія, співпраця в сфері безпеки.

93 с., табл. 2. Бібліограф.: 85 найм.

Oliynyk N.S. Ukrainian and Moldovan vectors of Romanian foreign policy. Specialty 291 "International relations, public communications and regional studies", EP "International communications and mediation in conflict resolution". Vasyl' Stus DonNU, Vinnytsia, 2025.

The present paper analyzes the Ukrainian and Moldovan vectors of Romania's foreign policy. The influence of various political factors that shape Romania's foreign policy is summarized. The research is based on the principles of systematicity and scientific objectivity. The methodological basis of the work is content analysis, discourse analysis and comparative analysis.

Keywords: Romanian foreign policy, Ukraine, Moldova, Black Sea region, Russian aggression, security cooperation.

93 p., tabl. 2. Bibliography: 85 items.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 СТАН ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	9
1.1 Стан вивчення проблеми	9
1.2 Характеристика джерел	13
1.3 Методологічні засади дослідження	15
РОЗДІЛ 2 ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА РУМУНІЇ: ФАКТОРИ І СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ	18
2.1 Основні фактори впливу на зовнішню політику Румунії.....	18
2.2 Стратегічні пріоритети зовнішньої політики Румунії.....	30
РОЗДІЛ 3 МОЛДОВА У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ РУМУНІЇ.....	40
3.1 Питання євроінтеграції Молдови у зовнішній політиці Румунії	40
3.2 Співпраця у сфері безпеки та оборони	45
3.3 Економічна та енергетична співпраця Румунії та Молдови.....	50
РОЗДІЛ 4 УКРАЇНСЬКИЙ ВЕКТОР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ РУМУНІЇ	57
4.1 Політична співпраця Румунії та України	57
4.2 Безпековий вимір співпраці та його трансформація в умовах російської агресії.....	62
4.3 Економічний та торговельний напрямок українсько-румунських відносин.....	67
4.4 Гуманітарний напрямок співпраці Румунії та України	72
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ	81

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЄС	Європейський Союз
Млрд	Мільярд
Млн	Мільйон
НАТО	Організація Північноатлантичного договору
США	Сполучені Штати Америки
AUR	Alianța pentru Unirea Românilor / Альянс за об'єднання румунів
PNL	Partidul Național Liberal / Національна ліберальна партія
PSD	Partidul Social Democrat / Соціал-демократична партія
UDMR	Uniunea Democrată Maghiară din România / Демократичний союз угорців Румунії
USR	Uniunea Salvați România / Союз порятунку Румунії

ВСТУП

Актуальність теми: Як держава-член НАТО та ЄС Румунія розглядає Україну як важливий фактор безпеки проти потенційної російської агресії. Таким чином, підтримка євроатлантичної інтеграції України узгоджується з інтересами Румунії у посиленні НАТО та захисту власних кордонів. З іншого боку, Румунія має глибокі мовні, культурні та історичні зв'язки з Молдовою, тому приєднання цієї країни до європейського суспільства певною мірою є питанням румунської національної ідентичності. Співпрацюючи з Молдовою та Україною, Румунія забезпечує стабільність та безпеку у регіоні та сприяє посиленню східного флангу ЄС та НАТО.

Дослідження зовнішньої політики Румунії щодо України та Молдови має прикладну актуальність, оскільки воно розкриває роль Бухареста у формуванні безпекової ситуації в Чорноморському регіоні в умовах безпекових викликів, спричинених російською агресією, а також дозволяє краще зрозуміти інтереси, якими керується Румунія у своїй політиці щодо України та Молдови. Врахування цих інтересів може сприяти оптимізації процесу переговорів. Тож отримані результати дослідження можуть стати основою для формування рекомендацій щодо поглиблення українсько-румунського партнерства.

Теоретична актуальність роботи обумовлена необхідністю систематизації наявних знань про зовнішню політику Румунії, а також концептуалізації підходів румунської зовнішньої політики до України та Молдови. Дослідження дає змогу краще зрозуміти, як внутрішньополітичні процеси впливають на формування зовнішньої політики. Робота також акцентує увагу на слабко вивчені аспекти, як-от вплив громадської думки та електоральних груп на формування зовнішньої політики Румунії щодо України та Молдови, а також те, як румунська політика щодо України та Молдови реалізує амбіції Румунії як регіонального гравця.

Об'єктом дослідження є зовнішня політика Румунії.

Предмет дослідження є український та молдавський напрями зовнішньої політики Румунії, особливості їх формування та реалізації в умовах безпекових викликів у Чорноморському регіоні.

Метою цього дослідження є з'ясування змісту українського та молдавського векторів та визначення їхнього місця в системі зовнішньої та безпекової політики Румунії.

Відповідно до мети було поставлено наступні **завдання**:

- охарактеризувати стан вивчення проблеми, джерельну базу та методологічні засади дослідження;
- встановити ключові фактори, що впливають на зовнішню політику Румунії;
- визначити стратегічні пріоритети, якими керується Румунія у формуванні зовнішньої політики;
- визначити основні напрямки та інструменти співпраці в рамках українського та молдовського векторів Румунії;
- з'ясувати місце України та Молдови у системі зовнішньої політики Румунії;
- визначити основні тенденції та перспективи відносин між досліджуваними країнами.

Хронологічні рамки роботи охоплюють часовий проміжок від 2014 року до жовтня 2025 року. Нижня межа зумовлена початком російської агресії проти України, що спонукало Румунії пристосуватись до нових безпекових викликів в регіоні. Верхня межа визначається часом завершення дослідження. Обрані хронологічні межі дають можливість розглянути інструментарій румунської зовнішньої політики у Чорноморському регіоні, в умовах безпекових загроз викликаних агресивною політикою РФ. Особливу увагу приділено періоду після 2022 року, що пов'язано з появою нових безпекових

викликів, спричинених початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну.

Територіальні межі дослідження охоплюють Чорноморський геополітичний регіон, зокрема такі його частини, як Україна, Республіка Молдова та Румунія.

Наукова новизна дослідження: в роботі узагальнено вплив різних чинників – таких як географічне положення, суспільна думка та участь в ЄС та НАТО – на формування зовнішньополітичного курсу Румунії щодо України та Молдови. Також в дослідженні визначено особливості підходів Румунії щодо України та Молдови: безпеково-орієнтованого у відносинах з Україною та євроінтеграційно-орієнтованого у відносинах з Молдовою.

Науково-практична значущість дослідження: матеріали можуть бути використані для підготовки аналітичних записок, зовнішньополітичних стратегій і навчальних курсів з міжнародних відносин. Отримані висновки дозволяють краще зрозуміти мотиви, якими керується керівництво Румунії у формуванні політики щодо України й Молдови, що сприяє більш продуктивній співпраці в питаннях пов'язаних з інтересами Румунії у майбутньому.

Апробацію результатів наукового дослідження було здійснено у формі наукової публікації: Олійник Н. С. Зовнішня політика щодо України та Молдови у програмних документах політичних партій Румунії. Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса / ред. кол. М. І. Прихненко (голова) та ін. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2025. Вип. 17, т 2. С.

Структура роботи зумовлена поставленими метою та завданнями. Робота складається з переліку умовних позначень, вступу, чотирьох розділів (дванадцяти підрозділів), висновків, списку використаних джерел та

літератури. Загальний обсяг роботи становить 93 сторінки, основний текст роботи – 80 сторінок.

РОЗДІЛ 1

СТАН ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Стан вивчення проблеми

Різні аспекти зовнішньої політики Румунії привертають увагу як українських, так і закордонних дослідників. У сучасній науковій літературі зростає інтерес до вивчення еволюції румунської безпекової стратегії, її ролі як регіонального гравця та впливу на це все різних чинників, як от агресивної зовнішньої політики Росії чи членства Румунії в ЄС та НАТО.

Українські автори приділяють значну увагу оцінці змін, що відбулись у відносинах між Румунією, Молдовою та Україною після початку повномасштабного вторгнення, тоді як західні автори присвячують більше уваги зростанню ролі Румунії як регіонального гравця.

Наявні дослідження можна поділити на наступні групи:

- комплексні дослідження зовнішньої політики Румунії, включно з європейською та євроатлантичною інтеграцією;
- дослідження присвячені вивченню двостороннього та тристороннього аспектів співпраці;
- дослідження безпекового виміру з акцентом на Чорноморський регіон;
- дослідження настроїв у румунському суспільстві стосовно політичних процесів.

Серед робіт присвячених комплексному аналізу зовнішньої політики Румунії загалом, можна виділити наступні: дослідження «Актуальні тенденції зовнішньої політики і національної безпеки Румунії» О. Карауц, у якому охарактеризовано сучасні тенденції зовнішньої політики Румунії [9], та стаття «Румунія грає нижче своїх можливостей у ЄС та НАТО» А. Кларксона, у якій він аналізує, наскільки Румунія реалізовує свій потенціал у зовнішній політиці

[32]. Якщо узагальнити результати напрацювань в цій групі, можна зазначити, що Румунія зацікавлена у забезпеченні безпеки та стабільності у Чорному морі, зокрема в Молдові та Україні, разом з тим через бідність та хаос 1990-х років, що формували застарілі уявлення про політичні можливості країни, Бухарест не реалізує свій потенціал як регіонального гравця повністю. Можна дослідити як Румунія реалізує свої інтереси у питаннях безпеки та перевірити чи є твердження про нереалізований потенціал Румунії досі актуальним.

Інша група робіт присвячена двох- та тристороннім відносинам з Молдовою та Україною. В роботі «Румунія-Молдова: партнерство, злиття чи поглинання?» А. Довбиш та Р. Клімова охарактеризовано наміри зовнішньої політики Румунії щодо Молдови, як такі, що сприяють її євроінтеграції [6]. В статті С. Чеботарі досліджено як Повномасштабне вторгнення в Україну вплинуло на відносини між Румунією та Молдовою [31]. М. Кузьменко у своїй роботі «Оцінка ефективності співробітництва України та Румунії в умовах сучасних викликів» дала оцінку співпраці України та Румунії в економічній галузі [10]. Узагальнюючи результати напрацювань в цій групі, можна зазначити, що відносно Молдови Румунія діє не з позиції сили, а з позиції партнера; початок повномасштабної російської агресії проти України призвів до поглиблення співпраці з Молдовою; Після 2014 року українсько-румунська економічна співпраця характеризувалась зростаючою динамікою, проте договірна база досі лишається несформованою. Слабко дослідженим лишається питання ролі Румунії у підтримці безпеки обох країн.

В інших роботах розглядається безпекова політика Румунії у Чорноморському регіоні. Так, Б. Фабрег у своїй роботі «Місце Румунії на південно-східному фланзі Європи: історичні амбіції та структурні обмеження» проводить історико-географічний аналіз положення Румунії [45]. А І. Джоджа у своїй статті «Маючи справу з російським озером по сусідству: безпека Румунії та Чорного моря» дає оцінку тому, як Чорне море впливає на безпеку Румунії [51]. З огляду на своє геополітичне положення Румунія може бути

важливим гравцем, втім внутрішні проблеми, як-от корупція чи транснаціональна злочинність, не дають Румунії повноцінно реалізуватись в цій ролі. Румунія з 2008 року виступає за посилення уваги НАТО до безпекових проблем Чорноморського регіону. Румунія також залишається вразливою до можливих гібридних загроз, джерелом яких є Росія. Серед проблемних питань, що потребують додаткового дослідження, залишаються визначення перспектив співпраці Румунії з іншими чорноморськими державами.

В останньому блоці робіт є ті, що розглядають соціальні настрої у Румунії. В роботі «Ставлення влади та суспільства Румунії до війни Росії проти України» С. Віднянського та І. Вовканича, щоб дати оцінку тому, як події 2014 та 2022 років вплинули на ставлення румунського суспільства до України, використано порівняльний та контент-аналіз [4]. У своїй статті «Як не варто розв'язувати проблеми з російською дезінформацією: нещодавні президентські вибори в Румунії» Г. Беннетт аналізує, як скасування першого туру президентських виборів у 2024 році, може вплинути на майбутні електоральні процеси в Румунії [27]. Серед загальних висновків: більшість румунів прихильно ставляться до України та надання підтримки Україні; а скасування першого туру президентських виборів у 2024 році призведе до зростання популярності євроскептичних партій. В перспективі можна дослідити, як саме громадська думка впливає на зовнішню політику Румунії, та чи справдилися очікування щодо зростання популярності євроскептичних партій.

Окремі аспекти румунської зовнішньої політики також досліджували Б. Чонгор [35], С. Фланаган [46], І. Тодоров [17], Г. Беннетт [27], В. Сокор [75], В. Ротару, А. Умланд [74], Т. Мога, Н. Бурейко, Л. Сіміонов [60], С. Солодкий, І. Рачеру [76].

Слід зауважити, що питання, пов'язані з зовнішньою політикою Румунії у Чорноморському регіоні, привертають увагу багатьох дослідників. Інтерес

до цієї теми пов'язаний із євроінтеграційними прагненнями країн регіону та безпековими викликами, спричиненими діями Російської Федерації. Такі дослідження сприяють кращому розумінню ролі Румунії, як регіонального гравця, її інтересів та стратегії. Вони можуть слугувати підґрунтям для розробки відповідних політик, стратегій та навчальних матеріалів з цієї теми. Разом з тим, наразі немає комплексного дослідження, що узагальнювало б вплив різних чинників на формування зовнішньої політики Румунії щодо України та Молдови.

Серед здобутків досліджень на тему зовнішньої політики Румунії можна виділити такі: дослідження комплексної політики Румунії довели, що Румунія прагне зміцнення безпеки у Чорноморському регіоні, і в Україні та Молдові зокрема, однак застарілі уявлення про власні політичні можливості, не дають їй реалізувати свій потенціал повністю. Дослідження безпекової політики Румунії у Чорноморському регіоні окреслили важливість проблем регіональної безпеки для Румунії та показали її вразливість до гібридних загроз. Дослідження дво- та тристоронніх відносин свідчать про поглиблення співпраці з Молдовою та Україною на тлі безпекових викликів спричинених російською агресією. Нарешті, дослідження соціальних настроїв щодо політичних подій підтверджують загалом прихильне ставлення румунського суспільства до України. Разом з тим, зазначається, що анулювання президентських виборів 2024 року через ймовірне втручання Росії може призвести до зростання популярності євроскептичних партій в майбутньому.

Проблемними та слабо дослідженими залишаються такі питання, як роль Румунії у забезпеченні безпеки України та Молдови; співвідношення між її амбіціями регіонального лідерства та реальними можливостями; ступінь впливу різних факторів на формування східного вектора зовнішньої політики; місце України та Молдови у румунській зовнішньополітичній стратегії.

1.2. Характеристика джерел

Дослідження румунської зовнішньої політики потребує опрацювання різних видів джерел. Аналіз зібраної джерельної бази дає можливість визначити, які фактори впливають на румунську зовнішню політику, та оцінити, яким чином це відображається на відносинах з Україною та Молдовою.

У процесі дослідження було опрацьовано різні групи джерел. Систематизацію джерел було проведено відповідно до специфіки дослідження, поставлених завдань та мети.

Було використано наступні групи джерел:

- міжнародні угоди;
- документи та матеріали органів влади окремих країн;
- публікації, промови, інтерв'ю політичних діячів;
- документи політичних партій та громадських об'єднань;
- матеріали соціологічних досліджень;
- статистичні матеріали;
- періодичні видання.

Міжнародні угоди використані, оскільки вони відображають наміри держави на офіційному рівні, формують нормативно-правову основу зовнішньополітичної діяльності та дозволяють простежити еволюцію зовнішньої політики через зміни у договірній базі, разом з тим вони можуть не повністю розкривати мотиви сторін, що їх приймають. У роботі використано, наприклад, «Угоду про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Румунією» [19] та «Угоду між урядом Румунії та урядом Республіки Молдова про співробітництво у військовій сфері» [22].

Документи та матеріали органів влади окремих країн показують офіційну позицію Румунії щодо України та Молдови, але можуть бути надто формальними та не відображати реальні мотиви. Прикладом такого джерела

може слугувати «Національна стратегія оборони Румунії на 2025–2030 роки» [79] та Положення про організацію та функціонування Міністерства закордонних справ Румунії [70].

Промови політичних діячів відображають актуальний у суспільстві дискурс і дають змогу зрозуміти, які меседжі влада намагається донести до населення, разом з тим заявлена позиція не завжди може збігатися з реальною. У роботі використані заяви президента Румунії Нікушора Дана [8, 11, 13, 61] та лідера опозиційної партії Джордже Сіміона [38, 39, 48].

Документи політичних партій відображають задекларовані наміри політичних сил, які, отримавши владу, зобов'язуються виконати. Разом з тим задекларовані цілі можуть відрізнятися від справжніх, тому для виявлення мотивів також варто звертати увагу на дії. Завдяки цій групі джерел було визначено, як громадська думка впливає на формування партійних позицій із зовнішньої політики. Прикладами таких джерел можуть слугувати програмні документи партій урядової коаліції PSD–PNL–USR–UDMR, [66, 67, 68, 69] та AUR [30].

Матеріали соціологічних досліджень відображають громадську думку, а також різність позицій щодо певних питань у румунському суспільстві, що може впливати на процес формування зовнішньої політики. Ця група джерел використана для визначення популярності тієї чи іншої політичної позиції щодо певних питань, що, у свою чергу, впливає на задекларовану політику румунських партій. Прикладами таких джерел є опитування про ставлення румунів до ЄС та НАТО від 9 вересня 2025 року [41] та опитування про ставлення румунів до Молдови від 23 вересня 2025 року [42].

Статистичні матеріали використані, бо вони надають об'єктивну кількісну інформацію, разом з тим вони потребують використання якісних джерел для надання контексту такій інформації. Прикладом такого джерела може слугувати інформація про обсяги наданої Україні допомоги в грошовому

еквіваленті від «Statista» [80] та статистична інформація про обсяги двосторонньої торгівлі від «The Observatory of Economic Complexity» [61, 81].

Періодичні видання використані, оскільки, по-перше, дозволяють створювати емпіричний вимір подій та процесів, співставляти наміри та реальні дії (наприклад, дізнатись, чи відбулась якась подія, планування якої могло бути задекларовано в державних документах чи заявах), як-от повідомлення про проведення військових навчань на «Militalnyi» [52] чи повідомлення про проведення навчань з кібербезпеки від «Euractiv» [57].

Набір залучених джерел надав змогу вивчити зміст молдовського та українського напрямків зовнішньої політики Румунії, здійснити комплексний аналіз предмета дослідження та взаємодоповнити й взаємно верифікувати інформацію з різних груп джерел.

1.3. Методологічні засади дослідження

Концептуальний підхід роботи ґрунтується на розумінні того, що зовнішня політика Румунії щодо України та Молдови формується під впливом взаємодії таких чинників, як громадська думка, геополітичне положення держави, інституційні рамки НАТО і ЄС, а також безпекові загрози, зумовлені агресією Росії у Чорноморському регіоні. Робиться припущення, що український і молдовський вектори мають різну логіку формування: в одному випадку більшу роль може відігравати безпековий фактор, тоді як в іншому – культурно-політичний. Метою дослідження є з'ясування змісту цих двох векторів і визначення місця України та Молдови в зовнішній політиці Бухареста. Така мета зумовлена потребою розкрити роль Румунії у формуванні регіональної безпеки та зрозуміти інтереси, якими керується Бухарест. У роботі застосовано як кількісні, так і якісні методи дослідження, що дозволило поєднати емпіричні дані з інтерпретаційним підходом до політичних явищ. Обраний методологічний підхід забезпечує обґрунтованість отриманих результатів. Застосовані наукові методи та підходи, забезпечили якісне проведення дослідження.

Робота базується на принципах детермінізму, системності та наукової об'єктивності, завдяки чому забезпечується цілісність та достовірність отриманих результатів.

Принцип детермінізму передбачає розгляд зовнішньої політики Румунії як результату взаємодії низки факторів, серед яких громадська думка, внутрішньополітичні процеси, зобов'язання Румунії як члена ЄС і НАТО, географічне положення Румунії та безпекові виклики у Чорноморському регіоні. Такий підхід дає змогу простежити причинно-наслідкові зв'язки між елементами політичної системи та ухваленими зовнішньополітичними рішеннями.

Відповідно до принципу системності, зовнішня політика Румунії розглядається як частина ширшої політичної та регіональної структури, у межах якої взаємодіють державні інститути, політичні партії та міжнародні організації. Це дозволяє розглядати український і молдовський вектори не ізольовано, а як складові цілісної стратегії, що формується на багатьох рівнях.

Принципу наукової об'єктивності було дотримано завдяки застосуванню методів аналізу, результати яких можна верифікувати, використанню достовірних джерел інформації та уникненню упереджених інтерпретацій.

Використання факторного аналізу дозволило виявити основні чинники, що визначають зовнішньополітичний курс Румунії щодо України та Молдови. Розглянуто роль суспільної думки, участі Румунії в НАТО та ЄС, геополітичного положення держави. Оцінка того, як ці фактори вплинули на формування політики, здійснювалась на основі контент-аналізу програмних документів політичних партій.

Дискурс-аналіз було застосовано для інтерпретації заяв румунських політиків щодо України, Молдови та безпекової політики загалом. Аналіз використаних мовних конструкцій, образів та кліше дозволив простежити, як через мову формується уявлення про роль Румунії в регіоні та її відносини з союзними країнами.

Для визначення того, як громадська думка впливає на формування зовнішньої політики, було проведено контент-аналіз програмних документів румунських політичних партій. На основі кількісного підрахунку згадок України та Молдови у контексті співпраці в різних галузях та їх подальшої інтерпретації визначено пріоритети актуальної зовнішньої політики Румунії.

Геополітичний аналіз дозволив визначити вплив просторових і ресурсних чинників на формування зовнішньої політики Румунії, її ролі у регіональній безпековій архітектурі, а також можливості, що надає їй географічне положення та наявність власних енергоресурсів.

У дослідженні також було використано порівняльний аналіз. Порівняно частоту згадок України та Румунії у програмних документах та обсяги наданої Румунією допомоги в порівнянні з іншими країнами. Крім того, порівнювався інструментарій, використаний Румунією у її підходах до України та Молдови, що дає змогу краще зрозуміти місце цих країн у зовнішній політиці Бухареста.

Для визначення можливих наслідків зростання популярності євроскептичних партій, таких як отримання парламентської більшості на наступних виборах, та потенційного впливу таких наслідків на зовнішню політику та відносини з сусідами, було використано метод сценарного аналізу.

Використані наукові методи та принципи дали змогу з'ясувати положення України та Молдови у зовнішній політиці Румунії, визначити фактори, що на неї впливають, та окреслити можливі перспективи розвитку відносин між країнами.

РОЗДІЛ 2

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА РУМУНІЇ: ФАКТОРИ І СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ

2.1. Основні фактори впливу на зовнішню політику Румунії

Серед основних факторів, що впливають на зовнішню політику Румунії, можна виділити наступні:

- громадська думка, спираючись на яку окремі партії формують власну політику;
- інституційна система Румунії, що визначає механізми формування та реалізації зовнішньої політики;
- членство в НАТО, що формує рамки безпекової політики та зумовлює стратегічні пріоритети у сфері оборони Румунії;
- членство Румунії в ЄС, що впливає на політику Румунії щодо сусідів;
- географічне положення Румунії також надає їй певні можливості, якими вона може скористатися;
- безпекові виклики, зумовлені агресивними діями Росії, також змушують Румунію вживати заходів для забезпечення власної безпеки.

Вплив громадської думки на зовнішньополітичний курс Румунії добре ілюструють соціологічні дані щодо ставлення населення до України та її європейської інтеграції. Зокрема, дослідження показують, що 52% румунів позитивно ставляться до України. 77% та 72% підтримують приєднання України до ЄС та НАТО відповідно [4, с. 102]. 56% румунів вважають, що для завершення війни Росія має вивести війська та повернути території, такі погляди популярні серед виборців PNL, PSD та USR. 33% румунів вважають, що Україна має поступитися територіями [25]. А щодо війни в Україні, то 63% румунів вважають, що вона не закінчиться найближчим часом, а 32% вважають, що вона закінчиться скоро [50]. 42% румунів стурбовані

можливим втягненням Румунії у війну, найбільше це питання хвилює виборців AUR та PSD [77]. Можна сказати, що більшість румунів зацікавлені у приєднанні України до ЄС та НАТО і загалом мають прихильне ставлення до України, що сприятиме формуванню такої зовнішньої політики Румунії, яка є прихильною до українського питання. Разом з тим значна частина румунів також стурбована потенційною небезпекою, що може бути викликана більш активним втручанням Румунії у війну, що потенційно може мати негативний вплив на обсяги підтримки, яку Румунія надає Україні.

Такі позиції виборців впливають на політику партій, що діють в їхніх інтересах. Так, у програмних документах партій PNL, PSD та USR, що зараз входять до урядової коаліції, Україна часто згадується у контексті безпекової, економічної та євроінтеграційної підтримки. Хоча в окремих партій є власні пріоритети щодо підтримки, так, USR робить акцент на безпековій підтримці, а Україна в їх програмному документі розглядається як гарант того, що Румунія не стане наступною жертвою російського імперіалізму, водночас у ньому відсутні прямі згадки євроінтеграції України. Тоді як у програмному документі PNL безпекова і євроінтеграційна підтримка згадуються у рівній мірі [67, 68, 69].

В опитуванні 2016 року 57% респондентів, хоча і назвали Росію найбільшою загрозою, 60% респондентів мали позитивне ставлення до російського народу, а ще 52% погоджувалися, що сильна Росія потрібна для балансування впливу Заходу [46, р. 78]. Після початку повномасштабного вторгнення, в опитуванні 2023 року, 62% учасників заявляли, що хочуть, щоб Румунія підтримала Україну, а 36% виступають проти. Молодь та люди з вищою освітою частіше виступають за підтримку України в конфлікті. 8 з 10 румунів також вважають, що НАТО здатне протистояти Росії у випадку агресії [73]. Враховуючи проукраїнську позицію більшості румунів у конфлікті та впевненість у тому, що Альянс здатен захистити Румунію у

випадку ймовірної загрози, румунські партії можуть бути більш схильні до формування проактивної політики щодо України.

Такі настрої також відображаються в тому, як румунські політики формують політичні програми. У програмному документі урядової коаліції PSD–PNL–USR–UDMR зазначається, що підтримка безпеки України – це інвестиція в безпеку Румунії, і що вони також підтримуватимуть Україну у її євроінтеграційних прагненнях [66, р. 59].

Таблиця 2.1.

Частота та контекст згадок України у програмних документах окремих партій

Програмний документ	Категорія аналізу							
	Згадка в тексті ¹	Підтримка ²	Негативна згадка ³	Безпека ⁴	Економіка ⁵	Румуномовна меншина в Україні ⁶	Російська агресія ⁷	Євроінтеграція ⁸
Partidului Național Liberal	10	8	0	5	3	0	4	3
Partidul Social Democrat	4	4	0	1	2	0	0	1
Uniunea Salvați România	16	11	0	7	3	0	6	0
Alianța pentru Unirea Românilor	12	0	6	0	7	5	0	0
PROGRAM DE GUVERNARE 2025-2028	11	5	0	8	0	0	4	2
PROGRAM DE GUVERNARE 2021 - 2024	7	5	0	2	1	4	1	1

¹ Одиницею аналізу є окреме речення, у якому згадується Україна. Згадки в заголовках до розділів не враховуються. Одна згадка може бути зарахована до кількох категорій аналізу.

² Речення, у якому Україна згадується в контексті підтримки або співпраці.

³ Речення, у якому Україна згадується як загроза, або причина певних проблем для Румунії.

⁴ Речення, у якому Україна згадується в зв'язку з питаннями безпеки або в контексті євроатлантичної інтеграції.

⁵ Речення, у якому Україна згадується в зв'язку з питаннями економіки.

⁶ Речення, у якому Україна згадується в зв'язку з питаннями пов'язаними з румуномовною етнічною меншиною в Україні.

⁷ Речення, у якому Україна згадується в зв'язку з проблемами викликаними російською агресією.

⁸ Речення, у якому Україна згадується в контексті євроінтеграції, та процесів з нею пов'язаних.

З іншого боку, в програмному документі партії AUR підтримка України, як і небезпека, яку для регіону становить Росія, взагалі не згадується. Значна частина згадок України у програмному документі має негативну тональність, зокрема ті, що пов'язані з будівництвом Україною каналу «Дунай–Чорне море» [30, р. 277].

Схожим чином громадська думка та політичні партії формують і підхід Румунії до іншого стратегічного сусіда – Республіки Молдова. У цьому випадку важливим чинником виступає не лише безпековий вимір, а й історико-культурна близькість двох держав. 69% румунів мають позитивні почуття щодо Молдови [63], а згідно з опитуванням від 16 вересня 2025 року 13% румунів вважають Молдову найближчим партнером і другом Румунії. Значна частина румунів також підтримує ідею об'єднання з Молдовою: 47% підтримують цю ідею, в той час як 46% виступають проти [24]. Щодо питання євроінтеграції Молдови, то 73% румунів вважають, що Румунія робить достатньо, щоб допомогти Молдові на її шляху інтеграції до ЄС. 40% румунів вважають, що євроінтеграція Молдови більше залежить від допомоги Румунії, в той час як 51% вважають, що євроінтеграція Молдови більше залежить від волі громадян та політиків Республіки Молдова [42].

Оскільки більшість румунів має прихильне ставлення до Молдови, можна очікувати, що це сприятиме формуванню зовнішньої політики, компліментарної до Молдови. Враховуючи сприятливе ставлення до Молдови і те, що 40% румунів вважають, що євроінтеграція Молдови залежить від допомоги Румунії, можна стверджувати, що це питання є важливим для виборців; відповідно до цих інтересів політичні партії декларуватимуть підтримку євроінтеграції Молдови. Значна частина румунського суспільства також виступає за об'єднання Румунії та Молдови, і частина таких виборців може підтримувати євроінтеграцію Молдови, оскільки це полегшить перетин кордону для людей, і в результаті обидві країни опиняться в спільному політичному просторі. Разом з тим

популістичні партії можуть використовувати питання об'єднання для підвищення своєї популярності.

Дані опитувань свідчать, що значна частина румунського суспільства має прихильне ставлення до Республіки Молдова та підтримує її європейський вибір. Така громадська думка безпосередньо впливає на те, як окремі політичні партії формують власну політику щодо Молдови. Так, у програмних документах партій PNL, PSD та USR економічна та євроінтеграційна підтримка Молдови є важливим питанням [67, 68, 69]. А у програмному документі партії AUR згадуються наміри досягти об'єднання країн через подання офіційної пропозиції до парламенту та уряду Республіки Молдова, водночас у документі підтримка Молдови в питанні євроінтеграції не згадується [30, р. 22].

Таблиця 2.2.

Частота та контекст згадок Молдови у програмних документах окремих партій

Програмний документ	Категорія аналізу							
	Згадка в тексті ⁹	Підтримка ¹⁰	Безпека ¹¹	Економіка ¹²	Культурна політика ¹³	Російська агресія ¹⁴	Об'єднання ¹⁵	Євроінтеграція ¹⁶
Partidului Național Liberal	8	9	5	4	0	2	0	3
Partidul Social Democrat	10	11	1	6	0	0	0	4

⁹ Одиницею аналізу є окреме речення, у якому згадується Молдова. Згадки в заголовках до розділів не враховуються. Одна згадка може бути зарахована до кількох категорій аналізу.

¹⁰ Речення, у якому Молдова згадується в контексті підтримки або співпраці.

¹¹ Речення, у якому Молдова згадується в зв'язку з питаннями безпеки або в контексті євроатлантичної інтеграції

¹² Речення, у якому Молдова згадується в зв'язку з питаннями економіки.

¹³ Речення, у якому Молдова згадується в зв'язку з заходами пов'язаними з поширенням румунської культури.

¹⁴ Речення, у якому Молдова згадується в зв'язку з проблемами викликаними російською агресією

¹⁵ Речення, у якому згадується намір досягти об'єднання Румунії та Молдови.

¹⁶ Речення, у якому Молдова згадується в контексті євроінтеграції, та процесів з нею пов'язаних.

Програмний документ	Категорія аналізу							
	Згадка в тексті ⁹	Підтримка ¹⁰	Безпека ¹¹	Економіка ¹²	Культурна політика ¹³	Російська агресія ¹⁴	Об'єднання ¹⁵	Євроінтеграція ¹⁶
Uniunea Salvați România	19	13	6	14	0	4	0	5
Alianța pentru Unirea Românilor	6	1	0	0	3	0	3	0
PROGRAM DE GUVERNARE 2025-2028	13	10	5	3	1	1	0	4
PROGRAM DE GUVERNARE 2021 - 2024	18	17	1	6	2	1	0	5

На формування зовнішньої політики Румунії також впливає її інституційна система, яка своєю чергою ґрунтується на положеннях Конституції, що визначає розподіл повноважень між Президентом, Парламентом та Урядом.

Визначальна роль у здійсненні зовнішньої політики належить Президенту Румунії, який згідно зі статтею 91 Основного закону укладає міжнародні договори від імені держави, подає їх до парламенту на ратифікацію, акредитує та відкликає дипломатичних представників, а також затверджує створення та ліквідацію дипломатичних місій. Президент виступає ключовою фігурою у сфері оборонної та безпекової політики: відповідно до статті 92, він є головою Верховної ради оборони країни, що забезпечує тісний зв'язок між зовнішньополітичними та оборонними аспектами державного управління. Згідно з румунськими законами президент обирається на п'ять років, тож можна очікувати, що нещодавно обраний Нікушор Дан лишатиметься на цій посаді до 2030 року [34].

Іншою важливою інституцією, що бере участь у формуванні та реалізації зовнішньої й безпекової політики, є Вища рада національної

оборони Румунії. Рада визначає стратегічні напрямки безпекової політики Румунії, а також схвалює такі важливі стратегічні документи, як Стратегію національної безпеки Румунії, Військову стратегію та Стратегію у сфері громадського порядку і безпеки. Рада також координує діяльність, пов'язану з інтеграцією до євроатлантичних структур [65].

За статтею 61 Конституції Румунії парламент визнається найвищим представницьким органом румунського народу та єдиним законодавчим органом країни. Законодавча процедура, встановлена конституційно, надає парламенту ключову роль у визначенні внутрішньої й зовнішньої політики держави, зокрема через ратифікацію міжнародних договорів, затвердження урядової програми та контроль за виконанням державної політики. Таким чином, парламент Румунії виступає як важливий інституційний актор у системі зовнішньополітичного управління, що закріплює верховенство права й демократичну легітимність зовнішньополітичних рішень. Парламент Румунії формується за пропорційною виборчою системою з виборчим бар'єром у 5%. Така система сприяє багатопартійності та призводить до формування коаліцій. Парламент обирається терміном на чотири роки, наступні чергові вибори у парламент заплановані на кінець 2028 року [34].

Водночас Уряд Румунії виконує функції з практичної реалізації зовнішньої політики. Як передбачено Конституцією (стаття 102), він забезпечує здійснення внутрішньої та зовнішньої політики держави відповідно до програми, схваленої парламентом. Оскільки Румунія – це парламентсько-президентська республіка, у процесі формування уряду беруть участь як президент, так і парламент: після того, як обраний президентом прем'єр-міністр сформує уряд, він далі має отримати вотум довіри у парламенті, і тільки після цього президент може його затвердити. Така система добре працює, якщо президент та парламентська більшість мають схожі погляди, втім якщо припустити, що інституції контролюються представниками різних політичних сил, це може призвести до ситуації, в якій процес формування уряду може

затягнутися через необхідність пошуку компромісу, а сформований врешті уряд може вести менш узгоджену політику [34].

Враховуючи, що наразі усі гілки влади контролюються політичними силами, зацікавленими в підтримці України та Молдови, можна очікувати продовження узгодженої політики щодо підтримки цих країн принаймні до парламентських виборів 2028 року.

У межах уряду діє Міністерство закордонних справ, яке координує дипломатичну діяльність, розробляє зовнішньополітичні ініціативи та забезпечує їх виконання через мережу дипломатичних представництв за кордоном [34]. Відповідно до чинного законодавства, МЗС є спеціалізованою установою центрального державного управління, що здійснює зовнішню політику Румунської держави та представляє її інтереси на міжнародній арені. Для реалізації зовнішньої політики МЗС забезпечує координацію між усіма органами державної влади, компетентними у питаннях зовнішніх зносин, що сприяє цілісності та послідовності зовнішньополітичного курсу. У структурі Міністерства діють тематичні та регіональні департаменти, які відповідають за окремі напрями міжнародної діяльності.

Прикладом такого підрозділу може слугувати Департамент відносин зі східними сусідами, який відіграє важливу роль у формуванні та реалізації політики Румунії щодо східного вектора. До його основних завдань належить координація двосторонніх відносин із державами Східного партнерства (Україна, Республіка Молдова, Білорусь, Вірменія, Азербайджан, Грузія), а також із країнами Центральної Азії та Російською Федерацією. Показово, що координацію відносин з Молдовою винесено в окремий пункт, що свідчить про особливе значення цієї країни для Румунії. Крім того, департамент забезпечує участь Румунії у розробленні та реалізації політики ЄС щодо Східного сусідства, координує позицію країни в рамках Робочої групи ЄС з питань Східної Європи та Центральної Азії, а також здійснює функції

національного координатора з питань Східного партнерства. Важливим напрямом діяльності департаменту є моніторинг чорноморського порядку денного, що узгоджується зі стратегічними інтересами Румунії у сфері регіональної безпеки та енергетичної стабільності [70]. Наявність окремого Департаменту відносин зі східними сусідами демонструє важливість цього напрямку для Румунії.

У сфері безпеки зовнішню політику Румунії щодо Молдови та України зокрема значною мірою визначає її членство в НАТО. У Декларації №482, прийнятій Парламентською асамблеєю НАТО 22 травня 2023 року, наголошується на намірі посилити політичну, військову, розвідувальну, фінансову, навчальну та гуманітарну допомогу Україні з боку країн-членів Альянсу. Також декларація закликає: пришвидшити постачання військової техніки, потрібної Україні; сприяти євроатлантичній інтеграції України та узгоджувати наступні кроки щодо її членства в НАТО; посилити санкції проти Росії; розглянути можливість використання заморожених російських активів для підтримки України; узгодити програму допомоги, подібну до Плану Маршалла, спрямовану на післявоєнну відбудову України [83].

Згідно з опитуванням від 9 вересня 2025 року більшість румунів підтримують орієнтацію країни на НАТО. Більшість, а саме 79% опитаних, вважають, що у зовнішній політиці Румунія має орієнтуватися на Захід. 84% опитаних вважають, що членство Румунії в НАТО має позитивні наслідки для країни, і лише 11% опитаних вважають, що Румунії було б краще без НАТО. 88% опитаних дотримуються думки, що Румунія має відігравати більшу роль на міжнародній арені; відповідно до таких поглядів, політичні партії можуть декларувати намір посилити роль Румунії як регіонального безпекового гравця [41].

Підтримку взаємодії в рамках НАТО також можна почути й від румунських політиків. Так, Президент Румунії Нікушор Дан на саміті НАТО у Гаазі наголосив на прихильності до трансатлантичної співпраці та

підтвердив зобов'язання інвестувати в об'єкти інфраструктури для розміщення союзних військ і збільшення витрат на оборону до 5%. Також на зустрічі він підтвердив прихильність Румунії до довгострокової підтримки України [71]. З іншого боку, опозиційний політик Джордже Сіміон вважає, що Росія не становить загрози країнам східного флангу НАТО, а також виступає проти надання допомоги Україні, що йде врозріз із політикою НАТО. Втім Сіміон також стверджує, що єдиною реальною загрозою для Румунії може бути лише розпад НАТО та виступає за лідерство США в Альянсі [48].

Водночас НАТО не є єдиним зовнішньополітичним фактором, що впливає на те, як Румунія веде зовнішню політику. Іншим таким фактором виступає ЄС. Як і НАТО, у своїх документах ЄС декларує підтримку України та Молдови в питаннях безпеки, крім того, значна увага приділяється й питанням євроінтеграції. У Висновках засідання Європейської Ради від 31 жовтня 2023 року зазначається, що ЄС підтримуватиме суверенітет і територіальну цілісність України, а також надаватиме фінансову, економічну, гуманітарну, військову та дипломатичну підтримку. Також наголошується, що ЄС підтримуватиме Молдову у випадку викликів безпеці, з якими вона стикається внаслідок російської агресії. Зазначено й те, що ЄС буде тісно співпрацювати з Україною та Молдовою у питаннях євроінтеграції та пов'язаних із нею реформ [44].

Серед населення Румунії ЄС має дещо меншу підтримку, ніж НАТО. Згідно з опитуванням від 31 січня 2024 року лише 55% опитаних вважають, що вступ до ЄС приніс користь Румунії. 68% опитаних вважають, що Румунія має захищати власні національні інтереси, навіть якщо таким чином держава ризикує втратити позицію члена ЄС, хоча серед тих, хто так вважає, 73% поділяють думку, що перебування в ЄС відповідає інтересам Румунії, і лише 25% вважають, що вихід з ЄС не вплине на національні інтереси країни [41]. Можна очікувати, що румунські партії радше формуватимуть зовнішню

політику, що відповідає інтересам ЄС, за винятком випадків, у яких така політика може мати очевидну шкоду для Румунії.

Президент Румунії Нікушор Дан підтримує приєднання України та Молдови до ЄС, зокрема він підтримав початок технічних переговорів до початку офіційних. Шляхом технічних переговорів ЄС намагається обійти блокування Угорщиною початку офіційних переговорів; така позиція підтримується більшістю інших держав ЄС [37].

Як і у випадку з НАТО, Джордже Сіміон заявляє, що не виступає проти ЄС, а є прихильником так званої «Європи націй», що фактично означає менш централізовану форму ЄС, яка в цілому може призвести до ускладнення пошуку відповідей на можливі загрози. Водночас, враховуючи, що ці заяви були висловлені під час періоду президентських виборів, можливо, вони мали на меті здобути голоси виборців, а не відобразити справжні погляди Сіміона.

Варто також зазначити зростання популярності євроскептичних сил у Румунії. Хоча на останніх виборах право-популістична партія AUR отримала лише 20% голосів, протягом останніх президентських виборів кандидати-популісти отримували значну кількість голосів.

6 грудня 2024 року Конституційний суд Румунії анулював перший тур президентських виборів через наявні підстави вважати, що Росія причетна до перемоги в першому турі виборів євроскептичного кандидата Каліна Джорджеску, який набрав 23% голосів. У своїй статті «Як не треба боротись з російською дезінформацією» Гаррі Беннетт дав негативну оцінку такому втручання, зазначивши, що в майбутньому це призведе до більшої підтримки євроскептичних сил на наступних виборах [27].

Ці побоювання пізніше виправдалися, коли 4 травня 2025 року відбувся перший тур позачергових президентських виборів. До другого туру пройшли інший євроскептичний кандидат – Джордже Сіміон від AUR, який набрав 41% голосів, та незалежний кандидат, голова Бухареста Нікушор Дан, що

набрав 21% голосів. 18 травня 2025 року відбувся другий тур президентських виборів, за результатами якого переміг Дан, отримавши понад 54% голосів. Його опонент Сіміон, набрав понад 46%, після чого намагався оскаржити результати перегонів у Конституційному суді країни. Проте там підтвердили перемогу Дана та одногосно відхилили прохання Сіміона про анулювання президентських виборів як «необґрунтоване». Хоча євроскептичний кандидат не переміг на цих виборах, він справді отримав більшу підтримку, ніж на минулих виборах. Ситуація загалом свідчить про те, наскільки сильні в Румунії позиції популістів. Разом з тим, можна припустити, що ефект від анулювання результатів першого туру президентських виборів 2024 на електоральні вподобання, з часом спадатиме і на наступних виборах євроскептики не отримають такої підтримки [1].

Географічна близькість Румунії до України та Молдови також має значний вплив на політику Румунії, оскільки будь-які проблеми з безпекою в цих країнах можуть мати наслідки для самої Румунії. Потенційна перемога Російської Федерації у російсько-українській війні створила б значні безпекові ризики для країн регіону, зокрема через посилення російського військово-політичного впливу в Чорноморському регіоні та дестабілізацію східного флангу НАТО, що йде проти інтересів Румунії. Енергетичний чинник також відіграє суттєву роль у формуванні позицій Бухареста. На відміну від деяких інших держав Східної Європи, як-от Угорщини чи Словаччини, Румунія має відносно розвинуту власну енергетичну та нафтодобувну інфраструктуру, а також запаси природного газу, що зменшує її залежність від імпорту російських енергоносіїв. Це зменшує можливості Росії впливати на румунську політику, а також дає можливість Румунії надавати енергетичну підтримку сусідній Молдові. Географічне положення Румунії та наявність чорноморських портів дає Бухаресту можливість підтримувати Україну шляхом надання альтернативного торговельного маршруту для українських товарів, на заміну перекритим Росією морським шляхам.

Останнім важливим фактором залишаються безпекові виклики, спричинені російською агресією в Чорноморському регіоні. Ще в 2008 році після російської агресії в Грузії Бухарест наполягав на підвищенні ролі Чорного моря у політиці НАТО, а після анексії Криму 2014 року це питання набуло стратегічної ваги. З військового погляду безпека Румунії залишається вразливою через посилення російської присутності в Криму, періодичні порушення повітряного простору та дії Росії, що обмежують можливості Румунії в Чорному морі [51]. Як наслідок, Румунія закуповує західну зброю та проводить військові навчання для забезпечення власної безпеки [9, 75]. Разом із тим допомога сусіднім країнам у вирішенні безпекових проблем, спричинених російською агресією, може посилити авторитет Румунії як впливового регіонального гравця.

Таким чином, більшість факторів стимулюють румунський уряд підтримувати Молдову та Україну. З іншого боку, в Румунії існує незначна частина суспільства, а саме популістична партія AUR та її виборці, які не зацікавлені в підтримці України, а Молдову розглядають як «втрачений» регіон, який має бути повернений. Враховуючи загальний тренд на зростання популярності популістичних партій у Європі, при плануванні зовнішньої політики варто враховувати ймовірність того, що така партія може прийти до влади в майбутньому.

2.2. Стратегічні пріоритети зовнішньої політики Румунії

Протягом XVIII–XIX століть Румунія перебувала між Австрійською, Османською та Російською імперіями, що зумовило формування оборонної стратегічної культури. У національному дискурсі зберігається уявлення про Румунію як про «форпост» проти загроз зі сходу. Сучасним головним джерелом таких загроз є Росія [51].

Після падіння комуністичного режиму Румунія опинилася в умовах стратегічної невизначеності: необхідно було переосмислити безпекову полі-

тику та зовнішньополітичний курс держави. У 1990-х роках головними зовнішньополітичними пріоритетами країни були інтеграція до НАТО та ЄС. Румунія першою серед посткомуністичних держав підписала Угоду про асоціацію з ЄС (1993) і приєдналася до програми НАТО «Партнерство заради миру» (1994), що започаткувало формування сучасної системи зовнішньополітичних інституцій та експертного потенціалу [60, р. 618].

Підписання у 1997 році Стратегічного партнерства зі США визначило Румунію як важливого партнера у питаннях регіональної безпеки. Після вступу до НАТО у 2004 році та ухвалення Стратегії національної безпеки (2006–2010) країна взяла на себе повну відповідальність за виконання союзницьких зобов'язань. Румунія стала одним із найпослідовніших прихильників НАТО у Східній Європі, розглядаючи його як запоруку власної національної безпеки [60, р. 618].

Участь у НАТО та ЄС сприяла парадигматичному зсуву у стратегічному мисленні: зовнішня політика Румунії стала більш орієнтованою на європейські та євроатлантичні цілі. Румунія поступово утвердилася як надійний учасник системи європейської безпеки та провідник західних цінностей у східному сусідстві, зокрема у відносинах із Молдовою та Україною. Водночас інтеграція до ЄС вимагала масштабного реформування державних інституцій. Адаптація до європейських норм і цінностей ставала викликом через слабкі адміністративні структури, нестачу технічної експертизи та політичну нестабільність. Часті зміни урядів та керівництва МЗС ускладнювали формування стабільної стратегії зовнішньої політики [60, р. 618-619].

Попри зростання економічного потенціалу, Румунія досі відчуває наслідки політичної інерції, успадкованої з 1990-х років. Румунські політики здебільшого підтримували ініціативи, сформовані у Брюсселі та Вашингтоні, і лише інколи брали участь у їхньому створенні, що формувало імідж Румунії

як другорядного гравця. Водночас держава з розвиненою економічною інфраструктурою та досвідом у питаннях безпеки Чорного моря мала всі передумови стати ключовим регіональним актором та посилити свій голос у межах ЄС і НАТО [32].

Саме з усвідомлення цього потенціалу виходить президент Нікушор Дан, який прагне посилити роль Румунії у трансатлантичних відносинах. Він визнав, що країна раніше не була «достатньо активною» у використанні можливостей стратегічного партнерства зі США, і поставив за мету зробити роль Румунії більш проактивною у євроатлантичних зусиллях. Ці заяви збігаються з трансформацією безпекової ролі Румунії після початку повномасштабного вторгнення в Україну, коли країна з периферійного члена перетворилася на одного з ключових акторів європейської безпеки: кількість військових навчань зросла, а контингент НАТО був розширений як гарантія стабільності в регіоні [35, с. 3].

Ключовим аспектом безпекової стратегії Дана є посилення американської військової присутності в Румунії. Наразі близько 1700 військових США розміщено на авіабазі Михайла Когелнічану, розширення якої на суму 2,5 млрд євро має зробити її однією з найбільших баз НАТО на східному фланзі. Дан розглядає цю інфраструктуру як стратегічний актив у відносинах із Вашингтоном, що зміцнює позиції Румунії в Альянсі [35, с. 3].

Враховуючи загрозу з боку Росії, Румунія активно нарощує власну обороноздатність. Останніми роками були здійснені значні збройні закупівлі, переважно орієнтовані на США: фінансування систем протиракетної та протиповітряної оборони Patriot, високомобільної артилерійсько-ракетної системи HIMARS, 227 бронетранспортерів «Піранья», а також двох ескадрилей винищувачів F-16. Крім того, з 2019 року Бухарест планує придбання артилерії берегової оборони, будівництво чотирьох нових корветів і модернізацію двох

старих фрегатів на румунських верфях у співпраці з західними партнерами [75].

Румунія активно проводить навчання НАТО на своїй території, поглиблює співпрацю з союзними країнами у Чорноморському регіоні та прискорює програми власних оборонних закупівель, зосереджуючись на протиракетній обороні та артилерійських системах великої дальності. Разом з іншими державами східного флангу НАТО Бухарест підтримує посилення контингенту Альянсу на своїй території: навесні 2022 року в країні перебувало понад 3 тисячі військовослужбовців НАТО, а в травні розпочалося формування бойової групи під керівництвом Франції. На румунській території регулярно проводяться навчання за участю партнерів Чорноморського регіону [9].

Нарощування озброєнь та проведення військових навчань, свідчать про те наскільки важливим для Румунії є питання безпеки. Зацікавленість в безпековому питанні відображатиметься підтримці розширення НАТО, як безпекового альянсу та наданні підтримки країнам в яких Росія намагається поширити свій вплив.

Урядова програма Румунії на 2025–2028 роки зазначає, що стратегічною метою держави є зміцнення ролі опори безпеки та стабільності в Європі та Чорноморському регіоні. Румунія прагне виступати надійним союзником у межах НАТО та ЄС, розвивати стратегічні відносини, насамперед зі Сполученими Штатами Америки, та посилювати власну позицію в євроатлантичних структурах. Активна участь у процесах ухвалення рішень, місіях і операціях НАТО та ЄС засвідчує відповідальну роль країни у системі колективної безпеки. Важливе місце посідає зміцнення оборонного партнерства зі США, зокрема через оновлення Дорожньої карти оборони (2020–2030) та розширення військової присутності і фінансової співпраці, включно з використанням механізму FMF Loan, запропонованого американською стороною [66, р. 34-35].

Окрім того, у програмі окремо виділяється співпраця з союзними країнами в межах НАТО та ЄС – насамперед із Францією, Німеччиною, Італією, Польщею, Великою Британією та Туреччиною – з метою реалізації спільних проєктів, спрямованих на зміцнення безпеки й стабільності в Чорноморському регіоні. Румунія продовжує брати участь у Чорноморській цільовій групі з протимінної боротьби (Black Sea MCM), створеній у 2024 році разом із Туреччиною та Болгарією, а також надає постійну підтримку своїм регіональним партнерам – насамперед Республіці Молдова та Україні, допомагаючи їм у просуванні європейської та євроатлантичної інтеграції та зміцненні обороноздатності. Республіка Молдова має особливе значення. Безпека, стабільність та процвітання Молдови визначаються як ключові для Румунії, адже будь-які негативні події, що впливають на Молдову, відображаються і на Румунії. Тому Бухарест підтримуватиме євроінтеграційні прагнення Молдови та разом із партнерами сприятиме зміцненню її обороноздатності. Метою Румунії є трансформація Молдови у демократичну державу, міцно інтегровану до західного простору [66, р. 59].

Румунія розглядає Молдову та Україну як ключові для стабільності Чорноморського регіону. Вона наполягає на включенні чорноморського виміру до дипломатичних порядків денних у Раді ЄС та на самітах НАТО. У військовій стратегії Румунії зазначається, що стабільність Чорноморського регіону безпосередньо впливає на національну безпеку країни. У цьому контексті Румунія визначає себе як гарант регіональної стабільності, а повномасштабне вторгнення Росії в Україну з 2022 року зробило ці амбіції ще більш помітними. Наразі Чорне море є геополітичною лінією розлому, на яку впливають амбіції Росії, Туреччини, НАТО та Китаю [74].

Стратегічне бачення Румунії у Чорному морі ґрунтується на трьох ключових стовпах. Перший стовп – безпека. Під безпекою розуміються наступні кроки: розгортання сил НАТО, інвестиції в системи берегової оборони, зокрема ракетні комплекси та засоби безпілотного спостереження.

Другий стовп – комунікації. Румунія планує сприяти розвитку транспортного коридору Дунай – Чорне море та модернізації порту Констанца як логістичного хабу регіонального значення. Третій стовп – дипломатія: активна участь у багатосторонніх форматах, зокрема в Організації чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС), а також просування узгодженої стратегії ЄС та НАТО щодо Чорноморського регіону [45].

У Чорноморському регіоні стратегічна мета Румунії є чіткою: запобігти домінуванню Росії у регіоні та сприяти поширенню євроатлантичних цінностей. Для досягнення цих цілей Румунія продовжує інвестувати в розвиток інфраструктури, посилення оперативної сумісності в межах НАТО та нарощування власних військово-морських спроможностей [45].

Румунія активно використовує регіональні формати як інструмент просування своїх стратегічних інтересів і зміцнення позицій на східному фланзі НАТО та ЄС. Через участь у таких ініціативах Бухарест прагне посилити регіональну співпрацю та закріпити власну роль як ключового посередника між Балтійським і Чорним морями.

В9 – це ініціатива співпраці серед нових членів НАТО, започаткована президентами Румунії Клаусом Йоганнісом та Польщі Анджеєм Дудою на Бухарестському саміті 2015 року. До цієї ініціативи входять Болгарія, Чехія, Естонія, Угорщина, Латвія, Литва, Польща, Румунія та Словаччина, які координують дії задля зміцнення безпеки та стабільності у Східній Європі [74].

Ініціатива трьох морів, започаткована у 2016 році президентами Хорватії та Польщі, об'єднує держави від Адріатичного до Балтійського та Чорного морів з метою розвитку інфраструктури, енергетичної та економічної інтеграції Центрально-Східної Європи [74].

Останнім багатостороннім форматом, у якому взяла участь Румунія, став започаткований у 2022 році тристоронній формат співпраці між Молдовою, Україною та Румунією. У рамках цього формату сторони проводять щорічні зустрічі на міністерському рівні, основний акцент яких робиться на питаннях енергетики, інфраструктури, безпеки та підтримки України та Молдови на їхньому шляху до євроінтеграції.

26 листопада 2025 року було опубліковано актуальну «Національну стратегію оборони Румунії». У стратегії зазначається, що агресивні дії Російської Федерації становлять загрозу для європейського шляху України та Республіки Молдова [79 р. 14]. В документі також зазначається, що метою зовнішньої та безпекової політики є підвищення міжнародного авторитету Румунії, і для досягнення цієї мети Румунія планує зміцнювати обороноздатність та поширювати демократичні цінності у сусідніх країнах [79 р. 24].

У підсумку можна зазначити, що тривалий час румунська зовнішня політика залишалася інертною. Втім, участь у міжнародних організаціях, таких як НАТО та ЄС, значною мірою забезпечила Румунії військову та економічну безпеку. Одночасно євроінтеграційні прагнення сусідів та агресивна політика Росії створили умови, у яких Румунія може відігравати значно більшу роль у міжнародній політиці, що усвідомлює і чинна румунська влада.

Основними національними інтересами Румунії є забезпечення безпеки та підтримка власного авторитету серед країн НАТО та ЄС. Задовольнити ці інтереси Румунія планує шляхом нарощування власної військової могутності, участі в багатосторонніх форматах співпраці, підтримки євроінтеграційних прагнень сусідів та забезпечення безпеки у суміжних країнах. Надання допомоги Україні у конфлікті є продовженням цієї

політики. У випадку Молдови Румунія також має додатковий інтерес, оскільки з цією країною її поєднують спільна мова, історія та культура.

Заяви президента Румунії також визначають траєкторію розвитку: поглиблення співпраці зі США у безпековій, торгівельній та енергетичній сферах, зміцнення ролі Румунії як активного члена НАТО та гаранта стабільності у Чорноморському регіоні. Така стратегічна орієнтація зумовила потребу переосмислення внутрішніх засад безпеки та оборони держави, зокрема у контексті підвищення її стійкості до сучасних викликів [35, с. 9].

На зовнішню політику Румунії впливають такі фактори, як громадська думка, політична інституційна система, географічне положення, її членство в НАТО та ЄС, а також агресивна політика Росії у Чорноморському регіоні. Всі ці чинники формують актуальний зовнішньополітичний курс Румунії.

Більшість румунів підтримує євроінтеграційні прагнення Молдови та співчуває Україні у конфлікті з Росією. Водночас в Румунії існує значна частина суспільства, що становить електоральну основу партії AUR і поділяє євроскептичні ідеї та більш ізоляціоністську політику щодо сусідів.

Враховуючи, що наразі всі гілки влади контролюються політичними силами, які поділяють схожі погляди щодо зовнішньої політики, можна очікувати продовження узгодженої курсу щодо підтримки України та Молдови принаймні до парламентських виборів 2028 року.

На останніх президентських виборах кандидат від AUR, Джордже Сіміон, отримав 46% голосів. Можна припустити, що частка цих голосів належить виборцям, невдоволеним скасуванням минулих виборів, у яких на першому турі переміг Калін Джорджеску. Наступні парламентські вибори відбудуться у 2028 році, і можна очікувати, що невдоволення скасуванням виборів за цей час спаде. Разом з тим слід враховувати вплив можливих подій у внутрішній політиці Румунії та загальний тренд на зростання популярності євроскептичних партій. Малоймовірно, що AUR отримає більшість у

парламенті, втім повністю відкидати таку ймовірність не варто. У разі реалізації цього сценарію можливі труднощі з узгодженням зовнішньої політики між президентом та парламентом. До цього часу можна очікувати, що Румунія продовжуватиме політику, прихильну до України та Молдови, принаймні до 2028 року.

Членство в НАТО та ЄС також визначає зовнішню політику Румунії. Як член НАТО, Румунія зацікавлена у покращенні безпекової ситуації на східному кордоні Альянсу. Як член ЄС, Румунія зацікавлена в підтримці держав, що поділяють демократичні та ліберальні цінності. Більшість румунів також мають позитивне ставлення до НАТО та ЄС, тому політика Бухареста відповідає загальним цінностям цих організацій.

Особливості географічного розташування Румунії, такі як доступ до чорноморського узбережжя та близькість до України і Молдови, зумовлюють її стратегічну роль у регіоні. Те, що Україна та Молдова є сусідами Румунії, визначає зацікавленість останньої у безпековій ситуації в цих країнах та розширює можливості Румунії впливати на неї. Водночас географічна близькість до Росії призводить до більш обережної політики, що проявляється, зокрема, у нерозголошенні обсягів наданої допомоги. Наявність власних енергоресурсів обмежує можливості Росії використовувати ті самі важелі впливу, що вона застосовує в Угорщині та Словаччині. А доступ до Чорного моря дає Румунії змогу відігравати роль транзитного хабу для українських товарів.

Росія розглядається як головна зовнішня загроза для Румунії. Саме таку оцінку їй надають стратегічні документи, зокрема «Стратегія національної оборони Румунії на 2025–2030 роки». Більшість румунів також поділяють цю думку. У такій парадигмі підтримка України розглядається як інвестиція у власну безпеку, оскільки дає можливість тримати Росію якомога далі від румунських кордонів.

Щодо Молдови, мотивація Румунії відрізняється. Для румунів підтримка євроінтеграційних прагнень Молдови означає підтримку людей зі спільною культурою, мовою та історією. Приєднання Молдови до ЄС відкриває подальшу можливість її інтеграції до Шенгенської зони, що, своєю чергою, забезпечує вільний рух людей та товарів між Румунією та Молдовою.

Раніше румунська зовнішня політика була більш інертною і в більшій мірі орієнтувалася на колективні рішення в рамках ЄС та НАТО. Членство в цих міжнародних організаціях забезпечило Румунії військову та економічну безпеку відповідно. Зменшення пов'язаних із безпекою ризиків дало Румунії змогу діяти більш активно у зовнішній політиці. Нові умови також дають Румунії змогу розкрити свій зовнішньополітичний потенціал: безпекові виклики, зумовлені російською агресією, відкривають для неї можливості посилити власну значущість як регіонального гравця. На тлі цих змін відбувається трансформація румунської зовнішньої політики з пасивної на проактивну.

Наразі Румунія стикається з такими проблемами, як уявлення про неї як про малозначущого регіонального актора та потенційна небезпека, яку можуть становити дії Росії. Відповідно до цих проблем, пріоритети зовнішньої та безпекової політики Румунії полягають у забезпеченні національної безпеки в умовах агресивної політики Росії та формуванні уявлення про Румунію як впливового регіонального гравця в Чорноморському регіоні серед країн НАТО та ЄС. Шляхом участі в багатосторонніх форматах співпраці, нарощування військової могутності, підтримки євроінтеграційних процесів та забезпечення безпеки в сусідніх країнах Румунія прагне реалізувати ці пріоритети.

РОЗДІЛ 3

МОЛДОВА У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ РУМУНІЇ

3.1. Питання євроінтеграції Молдови у зовнішній політиці Румунії

Румунія є послідовним прихильником євроінтеграційних прагнень Молдови. Від підтримки надання Кишиневу статусу кандидата на членство в ЄС у 2022 році до підтримки переговорів щодо вступу, Бухарест використовує свої важелі впливу у Брюсселі для просування молдовського питання в рамках Європейської політики сусідства та Східного партнерства. Використовуючи активну парламентську та міжурядову дипломатію, проведення двосторонніх і тристоронніх самітів, Румунія намагається підтримати Молдову в її євроінтеграційних прагненнях [45].

У програмі урядової коаліції PSD-PNL-USR-UDMR на 2025–2028 роки зазначається, що підтримка європейського шляху Республіки Молдова є пріоритетом зовнішньополітичного курсу Румунії. Такий інтерес до євроінтеграції Молдови можна пояснити культурною, мовною та історичною близькістю обох країн [66, р. 59].

Партнерство між Румунією та Республікою Молдова в цьому напрямку передбачає політичну та технічну допомогу у реалізації демократичних реформ. Щоб сприяти євроінтеграції Молдови, Румунія ділиться власним досвідом адаптації до норм ЄС, будь-то підготовка фахівців чи інституційні реформи. Підтримка Молдови у забезпеченні верховенства права, політичної стабільності та процвітання також вказується як один із пріоритетних напрямків співпраці [66, р. 59]. Румунія інвестує у розвиток медіа, освіти та культури в Молдові. Таким чином, Румунія створює собі образ країни-благодійника, яка допомагає Молдові у її шляху до модернізації [45].

У програмі урядової коаліції також згадується інтерес до розвитку тристоронніх форматів співпраці. В рамках одного з таких форматів з 2022

по 2025 роки проводилися тристоронні зустрічі між Україною, Румунією та Молдовою, де, окрім розгляду питань економічної та енергетичної співпраці, сторони домовились про підтримку євроінтеграційних прагнень України та Молдови [66, р. 60]. Якщо порівнювати згадування Молдови та України у програмі урядової коаліції, то у програмному документі на 2025–2028 роки питання підтримки інтеграції Молдови в НАТО та ЄС підіймається дещо частіше, ніж питання інтеграції України, водночас Україна частіше згадується в контексті безпекової співпраці.

У «Стратегії національної оборони Румунії на період 2025–2030 років» зазначається, що реалізація двосторонніх проєктів та зміцнення демократичних інституцій є частиною зовнішньополітичної стратегії Румунії; такі дії мають покращити стан політичної та економічної безпеки у регіоні, а також принести прямі вигоди громадянам Молдови та всій румуномовній спільноті [79, р. 9].

Відповідно до угоди від 11 лютого 2022 року Румунія надала Молдові технічну та фінансову допомогу загальною сумою 100 млн євро. Отримані кошти мають спрямувати на стимулювання розвитку Республіки Молдова, зменшення соціальної та економічної нерівності, сприяння вступу Молдови до ЄС та підтримку реформ у європейському дусі. В угоді зазначається, що сторони забезпечуватимуть прозорість і діятимуть на основі принципів сталого розвитку [21].

За словами президента Йоханіса, Румунія підтримуватиме санкції ЄС проти тих, хто прагне підривати конституційний лад і верховенство права у Молдові. Румунія рішуче захищатиме суверенітет і територіальну цілісність Молдови в її міжнародно визнаних кордонах [31, с. 44].

Кінцевою метою усієї євроінтеграційної підтримки Молдови є приєднання країни до ЄС, що, у подальшому, відкриє перспективу інтеграції

Молдови до Шенгенської зони, дозволивши громадянам Румунії та Молдови вільно пересуватися між державами [31, с. 43-44].

У спільній заяві міністрів закордонних справ України, Республіки Молдова та Румунії від 8 серпня 2025 року зазначено, що Бухарест допомагатиме Молдові у виконанні критеріїв членства ЄС. Очікується, що під час головування Данії в Раді ЄС відбудеться суттєвий прогрес у процесі скринінгу та відкритті переговорних кластерів, що наблизить Молдову до початку повноцінних переговорів про вступ. Особлива увага приділятиметься поступовій економічній інтеграції та секторальній співпраці, що забезпечить вигоди громадянам Молдови та сприятиме приведенню молдовського законодавства у відповідність до норм і стандартів ЄС [14].

Існують уявлення, що кінцевою метою політики Бухаресту щодо Молдови є приєднання останньої до Румунії. Втім, такі уявлення не відповідають дійсності. Жоден державний документ не ставить за мету об'єднання Молдови та Румунії. Румунія бачить у Молдові країну, де живуть люди зі спільною культурою та мовою, і прагне бачити її в ЄС, що забезпечить економічний розвиток Молдови, усуне наявні бар'єри та полегшить зв'язки між людьми та організаціями обох країн [6, с. 10].

Опитування громадян Республіки Молдова показує, що більшість респондентів (понад 55%) підтримують вступ країни до ЄС, тоді як 37% виступають проти. Можна стверджувати, що румунська зовнішня політика є компліментарною до прагнень громадян Молдови. Найвищий рівень підтримки європейської інтеграції зафіксований у центральному регіоні, зокрема в Кишиневі та Унгенах, тоді як найнижчий – на півдні країни, де значну частину населення становлять представники національної меншини – гагаузи [84].

Щодо питання потенційного об'єднання з Румунією, майже 55% громадян Молдови виступають проти такого кроку, і лише близько 37% підтримують об'єднання. Найбільше схвалення спостерігається в столиці та центральній частині країни, а найменше – на півдні, зокрема в Гагаузії. Частою причиною, чому гагаузи виступають проти об'єднання, є страх втратити власну автономію, яку вони вже мають у Молдові [84].

З іншого боку, в Румунії ця ідея має значно більшу популярність: останні опитування показують, що 75% респондентів підтримують такий сценарій, а 21% – ставляться до нього негативно [25]. Це впливає на риторику румунських політиків. Так, Президент Румунії Нікушор Дан заявив: «Я хочу, щоб ці дві країни в якийсь момент стали однією. Має бути воля. У Румунії, на мою думку, вона є. Як тільки вона з'явиться і в Республіці Молдова, ми будемо готові до цього. І для того, щоб це стало можливим, Румунія також повинна виглядати краще, ніж зараз». Цим він подає сигнал, що не проти ідеї об'єднання, але водночас підкреслює, що її реалізація можлива лише за умови чіткої волі громадян обох країн. Таким чином він не створює зайвого тиску на Молдову, а ключовим етапом зближення двох держав залишається підтримка євроінтеграції Молдови [13].

Хоча Румунія загалом підтримує європейський курс Кишинєва, у румунському суспільстві існують політичні сили, що не зацікавлені у приєднанні Молдови до ЄС. Зразком такої політичної сили є євроскептична партія AUR. Існує мережа фіктивних вебсайтів, що імітують незалежні ЗМІ та поширюють дезінформацію проти проєвропейських сил у Молдові, зокрема проти Майї Санду. Нещодавно було викрито, що ці сайти мають зв'язки з AUR [39].

Крім того, Джордже Сіміон, голова AUR, безпідставно звинувачував чинного президента Молдови Майю Санду у фальсифікаціях та закликав молдован голосувати проти її партії на парламентських виборах [39]. У своїй заяві він зазначав: «Усі агенти Сороса та так звані проєвропейці з Кишинєва

повинні заплатити на виборах за крадіжку виборів у Румунії. 28 вересня нам потрібно 100 000 голосів, щоб Майя Санду програла парламентські вибори». Закликаючи громадян Молдови голосувати проти проєвропейської партії PAS (рум. Partidul Acțiune și Solidaritate; укр. Партія «Дія і Солідарність»), Сіміон фактично підтримує їх опонентів – проросійських молдовеністів із Blocul Electoral Patriotic (укр. Патріотичний виборчий блок; ВЕР). Характерним є також звинувачення його опонентів у тому, що вони начебто є «агентами Сороса», що вбудовує цю заяву у право-популістський дискурс.

У своєму програмному документі AUR проголошує об'єднання Молдови та Румунії своєю фундаментальною метою. Досягти цього вони планують через подання офіційної пропозиції до парламенту та уряду Республіки Молдова [30, р. 22]. Враховуючи, що більше ніж половина молдаван виступають проти ідеї об'єднання [84], можна стверджувати, що це повідомлення має на меті не стільки продемонструвати реалістичний план об'єднання двох країн, скільки отримати підтримку тієї частини румунського суспільства, якій такі ідеї імпонують. Можна сказати, що AUR ставиться до Молдови не як до суб'єкта міжнародних відносин, а як до частини Румунії, яку потрібно «повернути».

Хоча AUR декларує прихильність до ідеї «об'єднання двох берегів Пруту», дії Джордже Сіміона часто суперечать риториці його партії. Публічні атаки на президента Майю Санду та проєвропейський уряд у Кишиневі на перший погляд можуть видаватися продовженням його євроскептичної політики. Однак з огляду на те, що Санду та її партія на виборах зазвичай протистоять проросійським силам на кшталт ВЕР, які активно відстоюють ідею того, що молдовани є окремим від румунів етносом, така позиція Сіміона суперечить логіці уніонізму, яку AUR офіційно пропагує.

Можна припустити, що його дії зумовлені не стільки національними чи ідеологічними мотивами, скільки впливом зовнішніх чинників, передусім російських. Риторика AUR фактично підриває євроінтеграційний курс

Кишинєва та йде всупереч офіційним зовнішньополітичним цілям Бухареста. Водночас така діяльність відповідає інтересам Росії, яка не бажає мати поряд країну, що пройшла процес успішної євроінтеграції.

Для Румунії підтримка євроінтеграційних прагнень Молдови має на меті залучити останню до спільного з Румунією політично-економічного простору, у якому можуть вільно пересуватись люди, що поділяють спільну культуру та мову. Хоча громадяни Румунії зацікавлені в об'єднанні обох країн, румунська влада не бажає використовувати примусові методи щодо Молдови (хоча теоретично могла б, враховуючи економічну залежність останньої). Для Румунії більш важливою є підтримка добросусідських відносин та євроінтеграційних прагнень Молдови. Втім, якщо в Молдові зміниться суспільна думка, а влада та більшість населення будуть за об'єднання, ймовірно, позиція румунської влади також зміниться.

3.2. Співпраця у сфері безпеки та оборони .

Повномасштабна агресія Російської Федерації створює безпекові виклики у всьому Чорноморському регіоні, підриваючи атлантично- та євроінтеграційні процеси в країнах, що до нього входять. В таких умовах очікувано, що Румунія намагатиметься забезпечити безпеку своїх східних партнерів, передусім Молдови, оскільки її пов'язують із Румунією культурні, мовні та історичні зв'язки.

У «Стратегії національної оборони Румунії на 2025–2030 роки» зазначається, що дії Росії призводять до дестабілізації регіону та підривають безпеку східних партнерів Румунії, а саме Молдови та України. Також у документі наголошується, що відповідно до інтересів національної безпеки цілі румунської зовнішньої політики мають бути спрямовані на зміцнення безпеки в Чорноморському регіоні та підтримку європейського шляху Республіки Молдова [79, р. 14].

Для Румунії, як для сусідньої країни, безпека та стабільність у Республіці Молдова мають особливе значення, адже будь-які негативні процеси на її території матимуть наслідки для безпекової та політичної ситуації в Румунії. Саме тому Бухарест продовжує підтримувати Молдову, забезпечуючи посилення її оборонних спроможностей, стійкість і модернізацію у секторі безпеки. Така підтримка реалізується як у двосторонньому форматі, так і в рамках різних проєктів співпраці з країнами ЄС і НАТО, що відповідає стратегічним пріоритетам Румунії, зазначеним у Стратегії національної оборони [66, р. 35].

Важливим напрямом двосторонніх відносин між Румунією та Республікою Молдова є співпраця у галузі оборони. З метою створення правової основи для розвитку взаємодії між оборонними відомствами обох держав 20 квітня 2012 року було підписано Угоду між Урядом Румунії та Урядом Республіки Молдова про співробітництво у військовій галузі. Безпекова співпраця між Румунією та Молдовою охоплює широкий спектр напрямів, серед яких – спільні навчання підрозділів, обмін досвідом у сфері оборонної політики, концепцій безпеки та доктрин застосування збройних сил. Значну увагу також приділено плануванню оборонного бюджету, контролю над озброєннями, розвитку військових технологій та управлінню людськими й матеріальними ресурсами. Крім того, сторони визначили пріоритетні напрямки співпраці в галузях військової освіти, досліджень і розробок, а також домовились про взаємодію у питаннях логістики, медичного забезпечення, військової топографії, історії та управління повітряним простором. Передбачено можливість спільної участі у миротворчих і гуманітарних операціях під егідою ООН, ОБСЄ та ЄС, що сприятиме посиленню регіональної безпеки та сумісності збройних сил обох держав [22].

У травні 2024 року Румунія та Республіка Молдова підписали Другий протокол про внесення змін до Угоди від 20 квітня 2012 року про

співробітництво у військовій сфері. В оновленому документі було додано статтю «Взаємна підтримка в місіях та операціях», що передбачає взаємну логістичну, адміністративну, фінансову та медичну підтримку під час участі у багатонаціональних місіях під егідою міжнародних організацій. Внесені зміни передбачають надання підтримки іншій стороні на тих самих умовах, що й для власних збройних сил, та мають на меті підготувати Національну армію Молдови до можливих безпекових викликів, пов'язаних із агресією третіх сторін, шляхом посилення участі останньої у багатонаціональних операціях. Такий формат сприяє поглибленню співпраці між збройними силами Румунії та Молдови, що, своєю чергою, зміцнює обороноздатність обох держав [23].

Наступним важливим кроком у розвитку співробітництва в оборонній галузі стало підписання Угоди про співробітництво у сфері військової освіти, укладеної терміном на десять років між Міністерством оборони Республіки Молдова та Міністерством національної оборони Румунії. Відповідно до цього документу, передбачається поглиблення співпраці у підготовці військових і цивільних кадрів у галузі оборони шляхом обміну досвідом та участі у спільних навчальних програмах [31, с. 45-46].

Крім того, Румунія використовує фінансову допомогу для зміцнення стійкості та обороноздатності Молдови. Завдяки фінансуванню з боку НАТО Бухарест зміг надати Кишиневу 600 тисяч доларів США для посилення оборонних спроможностей [31, с. 49].

У липні 2025 року Румунія провела регіональні навчання з кібербезпеки за участю Молдови та України. Серед розглянутих питань були обмін інформацією в режимі реального часу, спільне прийняття рішень та розробка єдиного підходу до кризового менеджменту. Навчання були організовані за підтримки Академії електронного урядування та Об'єднаного центру передових технологій з кібероборони НАТО [62]. Також у липні 2025 року, на тлі попереджень про можливе втручання Росії у вибори в Молдові,

Румунія запропонувала Кишиневу технічну експертизу в питаннях протидії кіберзагрозам та дезінформації [57].

Румунські посадовці також заявляють про готовність надати підтримку Молдові у разі збройного нападу. Так, за словами начальника Генерального штабу оборони Румунії генерала Георгіце Влада, спираючись на законодавчі положення, що зобов'язують державу захищати своїх громадян, включно з тими, що перебувають за кордоном, Румунія може втрутитися, якщо проти Молдови відбудеться збройна агресія. Як зазначив генерал Влада: «Румунія продовжує бути вірним союзником Республіки Молдова, у нас є стратегічне партнерство, і ми допоможемо Республіці Молдова абсолютно всім у разі нападу». Такі заяви несуть подвійний сигнал. Для Молдови вони означають, що вона може розраховувати на підтримку Румунії у безпекових питаннях. Для Росії – це попередження, що у разі потенційної агресії, включно з використанням гібридних методів ведення війни, Румунія буде активно залучена у захист Молдови, що значно підвищує потенційні витрати для агресора. Заявами Румунія демонструє своє бачення Молдови як близького союзника [59].

Ще одним важливим напрямом співпраці у сфері безпеки між Молдовою та Румунією є щорічні багатонаціональні навчання у Молдові за участю партнерів з НАТО. Так, з 5 по 23 серпня 2024 року на військових полігонах Молдови та Румунії відбулися навчання «Scutul de Foc – 2024» (укр. «Вогневий щит – 2024»). Під час заходу військові відпрацьовували взаємодію між механізованими підрозділами, бронетехнікою та інженерним обладнанням, проводили тактичні маневри, висадки з літаків, а також бойові стрільби з піхотної зброї та артилерійських систем вдень та вночі. У навчаннях також взяли участь Сполучені Штати. Регулярне проведення таких навчань, починаючи з 2015 року, сприяє зміцненню взаємодії між збройними силами Молдови та Румунії та забезпечує впровадження стандартів і практик

НАТО у молдавських підрозділах, підвищуючи рівень обороноздатності Республіки Молдова [52].

З 20 по 31 жовтня 2025 року в Молдові проходили спільні військові навчання JCET (англ. Joint Combined Exchange Training-2025). Під час навчань військові відпрацьовували роботу з різними типами зброї, заняття на витривалість, розвиток командних навичок, а також тренування з військово-медичної підготовки. Проведення таких навчань свідчить про зацікавленість Румунії у зміцненні безпеки Молдови [12].

Румунія зацікавлена у безпековій підтримці Молдови як від традиційних, так і від гібридних загроз, джерелом яких є Російська Федерація. Для досягнення цієї мети Бухарест використовує низку інструментів: надання фінансової допомоги для посилення оборонних спроможностей, проведення військових навчань та навчань з кібербезпеки.

Навчання з кібербезпеки підвищують здатність Молдови протистояти гібридним загрозам, які можуть негативно вплинути на євроінтеграційний курс країни, зокрема втручання Росії у місцеві електоральні процеси. Щодо забезпечення традиційної військової безпеки, наразі Румунія не використовує надто затратні інструменти підтримки. Якщо порівнювати обсяг військової допомоги, наданої Румунією Молдові для посилення обороноздатності (600 тис. доларів), з військовою допомогою, яку Румунія надала Україні під час повномасштабного вторгнення (360 млн доларів), то допомога надана Молдові буде значно меншою. Невідомо, скільки коштувало проведення навчань «Scutul de Foc – 2024» та JCET, втім можна припустити, що їх сумарна вартість навряд чи досягала 360 млн доларів. Схоже, що румунське керівництво виходить з того, що, підтримуючи Україну у конфлікті, воно одночасно віддаляє потенційну загрозу від Молдови. Проте у разі більш явних військових загроз для Молдови Румунія, ймовірно, діятиме більш рішуче.

3.3. Економічна та енергетична співпраця Румунії та Молдови

Румунія завжди мала особливі відносини з Молдовою через спільні історичні, мовні та культурні зв'язки. Проте наявність зовнішніх загроз, зокрема агресивної політики Російської Федерації, призвела до посилення двосторонніх відносин. Початок повномасштабного вторгнення Росії в Україну значно прискорив розвиток молдовсько-румунських відносин у всіх сферах – політичній, економічній, енергетичній та оборонній. Водночас безпека не є єдиним напрямом співпраці: Румунія також активно підтримує європейську інтеграцію Молдови.

Щоб краще зрозуміти цілі Румунії у політиці щодо Молдови, важливо розглянути позицію урядової коаліції у програмному документі PSD–PNL–USR–UDMR. У документі приділяється увага подальшій інтеграції енергетичних систем обох країн, розширенню інтерконекторів та спільним заходам із підвищення енергетичної безпеки. Серед ключових зовнішньополітичних та економічних пріоритетів Румунії особливе місце посідає поглиблення співпраці з Республікою Молдова, а стратегічною метою є поступове включення Молдови до європейського енергетичного простору [66, р. 84].

Серед основних документів, що регулюють економічну та енергетичну співпрацю між країнами, можна виділити: Меморандум про взаєморозуміння між міністерствами енергетики Румунії та Молдови щодо енергетичної безпеки, який передбачає створення спільного плану дій у разі енергетичної кризи та узгодження заходів щодо постачання енергії й газу; Угоду про будівництво прикордонного мосту через Прут між Галацом і Джурджулештами; Угоду про будівництво мосту Унгени–Унгени; Угоду про реалізацію програми технічної та фінансової допомоги [31, с. 46].

Румунія вже давно надає матеріальну та інституційну допомогу Молдові. Ще у 2010 році Бухарест виділив 100 млн євро на розвиток інфраструктури та реалізацію соціальних проєктів у Молдові. Наразі Румунія активно

працює над інтеграцією молдовської та румунської інфраструктури, прагнучи зменшити енергетичну залежність Молдови від Москви [6, с. 19]. 11 лютого 2022 року було підписано «Угоду про реалізацію програми технічної та фінансової допомоги», яка передбачала надання Молдові 100 млн євро. Кошти мали бути спрямовані на інфраструктурні та соціальні проєкти, розвиток стратегічного партнерства, підтримку реформ та просування євроінтеграційного курсу країни. Термін дії програми міг бути продовжений на три роки для повного використання фінансування

Посилення російської агресії у 2022 році також стимулювало Румунію до надання додаткової фінансової підтримки Молдові. Так, 12 жовтня 2022 року між Міністерством фінансів Молдови та Румунським агентством з міжнародного розвитку було підписано угоду про надання прямої бюджетної допомоги. Відповідно до угоди, Молдова отримала 50 млн румунських леїв для подолання енергетичної кризи. Кошти були спрямовані на закупівлю газу, вугілля та реалізацію заходів із підвищення енергоефективності. Навесні 2023 року було перераховано перший транш у межах цієї програми, реалізація якої раніше відкладалася через економічні труднощі та проблеми з корупцією [31, с. 47]..

Одним із ключових напрямів економічної співпраці є модернізація прикордонної інфраструктури, що передбачає розширення митної пропускної спроможності та розвиток транспортних коридорів. Особлива увага приділяється автомобільним і залізничним сполученням між країнами, зокрема проєктам, які мають на меті інтегрувати Молдову з майбутньою автомагістраллю А8 – ключовим шляхом, що з'єднає транспортні системи обох держав у мережу TEN-T (Trans-European Transport Network) ЄС [45]. Наразі в Унгенах та Бумбета-Леова відбувається будівництво нових автомобільних мостів через Прут, паралельно триває реконструкція ще трьох мостів між населеними пунктами Скулень–Скулень, Кагул–Оанча та Леушень–Албіца [31, с. 48]. Та-

кож планується реконструкція залізничного сполучення до Кишинева з переходом на європейську колію та реалізація проєкту автомагістралі «Унія», яка має з'єднати столиці обох країн. Реалізація цих проєктів дозволить забезпечити вільніший рух людей і товарів між державами [6, с. 10].

Також швидко розвивається румунсько-молдовське співробітництво в енергетичній галузі. Одним із ключових проєктів стало будівництво та введення в експлуатацію газопроводу Ясси–Унгени–Кишинів у 2021 році, пропускна здатність якого становить 1,85 млрд кубометрів газу на рік – що більш ніж удвічі перевищує річне споживання газу в Молдові. Завдяки цьому проєкту Молдова отримала альтернативні джерела постачання газу.

Після російських ударів по енергетичній інфраструктурі України восени 2022 року, коли Молдова, що була залежна від української енергетичної системи, залишилась без електропостачання, Бухарест надав енергетичну підтримку, забезпечивши до 90% потреб країни в електроенергії [31, с. 48-49]. Як зазначив прем'єр-міністр Ніколае Чуке, газопровід Ясси–Кишинів став «вирішальним чинником у забезпеченні енергетичної безпеки Молдови» [6, с. 9].

Румунія також підтримує інтеграцію Молдови до європейського енергетичного простору, сприяючи синхронізації її енергомереж із ENTSO-E (англ. European Network of Transmission System Operators for Electricity; укр. Європейська мережа операторів систем передачі електроенергії), завдяки чому підвищується стійкість молдовської енергомережі [45]. Така співпраця мала стратегічне значення, оскільки на початку 2022 року Молдова залишалася повністю залежною від постачання російського газу [9].

Крім того, Румунія є головним торговельним партнером Республіки Молдова. У 2022 році двосторонній товарообіг між країнами зріс на 1,2 млрд

доларів і досяг близько 3,6 млрд доларів США. Румунія залишається основним ринком збуту для молдовської продукції, а її уряд сприяє розширенню румунських інвестицій у Молдові [31, с. 48].

Водночас відбувається зростання ділової присутності молдовських компаній у Румунії. Так, станом на січень 2022 року в країні діяло 6686 підприємств із Молдови із загальним статутним капіталом 47 млн євро. За даними президента Торгово-промислової палати Румунії Міхая Дарабана, торговельний баланс між державами перевищив 2 млрд євро наприкінці 2021 року, що стало можливим завдяки підписанню Угоди про асоціацію та зону вільної торгівлі між Молдовою та ЄС у 2014 році [31, с. 48]. Румунія, своєю чергою, посідає перше місце серед усіх країн ЄС за загальним обсягом торгівлі з Молдовою. У 2023 році Румунія експортувала до Молдови товарів на 1,5 млрд доларів США, що робить її найбільшим експортером до Молдови. Більшу частину експорту склали продукти нафтової промисловості. З іншого боку, Молдова експортувала до Румунії товарів на 1,41 млрд доларів, здебільшого сільськогосподарські продукти [61].

В результаті міністерської зустрічі 15 вересня 2022 року в Одесі між Румунією, Україною та Молдовою, що стала першою у такому форматі, було опубліковано спільне комюніке. Під час зустрічі сторони обговорювали питання, пов'язані з енергетичною безпекою. У комюніке було підкреслено зацікавленість у диверсифікації постачання енергії до України та Молдови, а також у інтеграції енергетичних ринків; висловлено намір щодо реконструкції та розширення високовольтної лінії електропередач Південноукраїнська АЕС–Орлівка–Ісакча, а також погоджено шукати шляхи оптимального використання газових інтерконекторів та поглиблення взаємної енергетичної інтеграції, що дозволило б підвищити енергетичну безпеку та стабільність енергопостачання в регіоні [16].

На тристоронній зустрічі 5 липня 2024 року в Кишиневі також обговорювались питання енергетичної співпраці. Країни домовилися продовжувати співпрацю в енергетичній галузі, зокрема щодо розширення пропускної спроможності Транс-Балканського газового шляху. Молдова заявила про готовність постачати електроенергію в Україну в рамках проєкту «газ на електроенергію» [17].

На останній на цей час зустрічі у тристоронньому форматі, що відбулася 8 серпня 2025 року у Чернівцях, Румунія, Молдова та Україна висловили зацікавленість у реалізації експериментального проєкту, метою якого була б координація прикордонного та митного контролю. Країни також підтвердили намір продовжити роботу над диверсифікацією постачання газу в Україну шляхом приєднання останньої до Транс-Балканського маршруту. Румунія висловила інтерес у подальшій інтеграції України та Молдови до європейського енергетичного ринку. Крім того, Румунія та Молдова підтвердили прихильність до співпраці з Україною з метою забезпечення післявоєнної відбудови [14].

Враховуючи характер двосторонньої торгівлі, економіка Молдови є значною мірою залежною від Румунії. Румунія прагне поглибити економічну співпрацю між країнами, зокрема шляхом будівництва інфраструктури, що забезпечує вільний рух товарів та послуг. Оскільки Румунія розглядає Молдову як країну зі спільною культурою, вона намагається підтримувати її економічну безпеку, використовуючи інструменти, такі як надання фінансової та енергетичної допомоги. У результаті цих ініціатив Румунія має на меті закріпитися як головний економічний, енергетичний та стратегічний партнер Молдови.

В економічній сфері підтримка, яку Румунія надала Молдові, є значною. Румунія забезпечила до 90% потреб Молдови в електроенергії, що ймо-

вірно позитивно вплинуло на сприйняття Румунії серед молдовських громадян. Крім того, Румунія залучає Молдову до співпраці в рамках двосторонніх проєктів із розвитку інфраструктури, будь-то газова, транспортна чи енергетична, що сприятиме інтеграції Молдови в румунський та європейський економічний простір. Для такої невеликої економіки, як молдовська, фінансова допомога в розмірі 100 млн євро та 50 млн румунських лейв є значним внеском. В цілому можна стверджувати, що інструменти, які використовує Румунія, сприяють досягненню її мети наблизити Молдову до ЄС.

Для Румунії підтримка Молдови – це підтримка країни, з якою вона ділить спільну історію, мову та культуру. Очікувано, що Бухарест прагнучиме забезпечувати безпеку Молдови та залучати її до інтеграційних об'єднань, у яких сам бере участь.

Протягом тривалого часу Румунія виступає як головний адвокат Молдови в Брюсселі. Завдяки румунській підтримці питання Молдови часто підіймаються в рамках європейських форматів співпраці, таких як Східне партнерство чи Європейська політика сусідства. Румунія також надає експертну, фінансову та політичну підтримку Молдові у її прагненнях адаптуватися до європейських норм та стандартів.

Разом з тим, у Румунії існують популістичні сили, які виступають за інший підхід щодо Молдови. Їхньою кінцевою метою є інтеграція Молдови до Румунії, а також протидія проєвропейським силам у Молдові. Те, що вони надають перевагу так званим молдовеністам перед більш прихильними до Румунії проєвропейськими силами, ставить під сумнів збіг декларованої та реальної мети. У разі приходу таких сил до влади євроінтеграційна підтримка Молдови, найімовірніше, буде згортатися.

Румунія підтримує Молдову у безпековій сфері: країни проводять спільні військові навчання, організовують зустрічі з питань кібербезпеки, а також надають Молдові технічну та логістичну допомогу. Існують заяви

румунських офіційних осіб про те, що Румунія допомагатиме Молдові у разі агресії з боку третіх сторін. Водночас наразі невідомо про передачу Молдові значних обсягів зброї, а в програмному документі урядової коаліції безпекова підтримка Молдови згадується рідше, ніж України. Це легко пояснюється тим, що Кишинів не залучений до активних збройних конфліктів на відміну від України.

Румунія підтримує Молдову у сфері безпеки та енергетики. Наявність власної розвиненої енергетичної інфраструктури дає Румунії можливість допомогти Молдові в умовах енергетичної кризи, спричиненої бойовими діями в Україні. Крім того, Румунія є найбільшим торгівельним партнером Молдови, що обумовлює зацікавленість обох сторін у розвитку різних інфраструктурних проєктів.

Загалом політика Румунії щодо Молдови є комплексною та враховує прагнення громадян Молдови. Румунія формує образ благодійника, надаючи підтримку у різних галузях без висування вимог чи ультиматумів. У перспективі Румунія бачить Молдову майбутнім членом ЄС – об'єднання, побудованого на принципах єдиного ринку, де немає кордонів для людей, послуг, товарів та капіталу.

РОЗДІЛ 4

УКРАЇНСЬКИЙ ВЕКТОР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ РУМУНІЇ

4.1. Політична співпраця Румунії та України

Після вступу до НАТО та ЄС Румунія стала провідним промоутером демократії в Чорноморському регіоні, розглядаючи зміцнення демократичних інститутів у сусідніх державах як елемент власної безпекової політики. Саме тому Бухарест підтримує європейський вибір України, розглядаючи її демократичну трансформацію як запоруку стабільності та безпеки Румунії та всього регіону [76, р. 17].

З самого початку повномасштабного вторгнення Румунія підтримує Україну у конфлікті. Так, 28 лютого 2022 року парламент Румунії ухвалив декларацію, у якій засудив російське вторгнення в Україну [36]. Румунія також стала однією з перших країн ЄС, що відновила роботу свого посольства в Києві, забезпечуючи його функціонування навіть під час масованих ракетних ударів восени 2022 року. Крім того, Бухарест активно підтримує Україну на міжнародних правових майданчиках: 16 вересня 2022 року у Європейському суді з прав людини Румунія встала на сторону України у справі проти Російської Федерації. Уряд Румунії виділив 100 тисяч євро для підтримки розслідування міжнародних злочинів в Україні, а Міністерство закордонних справ оголосило про добровільний внесок у розмірі понад 1,4 млн доларів до цільових фондів НАТО для зміцнення обороноздатності партнерів, зокрема України [17, с. 272].

У програмі урядової коаліції PSD–PNL–USR–UDMR питання відносин з Україною визначається як один із ключових пріоритетів зовнішньої політики Бухареста. Партнерство з Україною у документі розглядається як інвестиція у власну безпеку. Зокрема зазначається, що демократичний уряд та подальша євроінтеграція України сприяють регіональній стабільності та безпеці Румунії. У документі визначено кілька основних напрямів співпраці:

- підтримка України у відстоюванні її незалежності, суверенітету та територіальної цілісності;
- сприяння європейській та євроатлантичній інтеграції України, зокрема шляхом надання допомоги у впровадженні європейських стандартів;
- створення на урядовому рівні посади особи, відповідальної за «Реконструкцію України», а також міжвідомчої робочої групи, відкритої для представників громадянського суспільства [66, р. 59].

Таким чином, програма Румунського уряду, ґрунтуючись на принципах взаємної безпеки та демократичних цінностей, забезпечує чітке стратегічне підґрунтя для подальшої політичної співпраці з Україною.

Після початку повномасштабного вторгнення у 2022 році Румунія неодноразово демонструвала дипломатичну солідарність з Україною: Бухарест підтримував резолюції ЄС та ООН на користь територіальної цілісності України, а також сприяв залученню України до європейських безпекових механізмів, зокрема до ініціатив у рамках Європейської політичної спільноти. Ідея введення санкцій проти Російської Федерації також отримала підтримку в Румунії [45].

Важливим етапом у розвитку відносин між Україною та Румунією стала перша в історії тристороння зустріч на рівні міністрів закордонних справ, що відбулася 15 вересня 2022 року. За її підсумками було ухвалено спільне комюніке міністрів закордонних справ. У документі сторони засудили російську агресію проти України, а також захоплення Росією Запорізької атомної електростанції, наголосивши, що такі дії становлять загрозу міжнародній безпеці. Міністри також висловили готовність об'єднати дипломатичні зусилля для підтримки українського народу в боротьбі за звільнення окупованих територій [16].

Під час наступної тристоронньої міністерської зустрічі, що відбулася 5 липня 2024 року, сторони висловили готовність співпрацювати заради подальшої підтримки євроінтеграції України та Молдови. Країни також наголосили, що особи, причетні до скоєння тяжких злочинів під час Російсько-української війни, мають бути притягнуті до відповідальності. Румунія та Молдова також висловили підтримку «Формулі миру» Володимира Зеленського як основі для досягнення всеосяжного, справедливого та тривалого миру [15].

На останній на цей час міністерській зустрічі між Україною, Молдовою та Румунією було ухвалено Спільну заяву міністрів закордонних справ від 8 серпня 2025 року [14]. У згаданій заяві наголошено, що розширення ЄС є стратегічною інвестицією у мирне та безпечне майбутнє Європи, а тому підтримка євроінтеграційних прагнень України й Молдови лишається одним із пріоритетів зовнішньої політики Румунії. Румунія також підтвердила намір надавати політичну та технічну підтримку Україні та Молдові у процесі адаптації їх законодавства до стандартів ЄС.

Подальшим поглибленням стратегічного партнерства між Україною та Румунією стало підписання Угоди про співробітництво у сфері безпеки 11 липня 2024 року. Документ засвідчив спільне розуміння того, що безпека України є невіддільним компонентом європейської безпеки, а стабільність Молдови нерозривно пов'язана з перебігом подій у Російсько-українській війні. Угода передбачає поглиблення співпраці у політичній, оборонній, безпековій, торгівельно-економічній, морській, науковій та культурній сферах. Сторони домовилися докласти зусиль для досягнення справедливого та стійкого миру. Румунія також підтвердила готовність підтримувати Україну у просуванні «Української Формули Миру» на міжнародному рівні та сприяти участі інших держав у її реалізації. Сторони закликали міжнародних партнерів збільшити військову допомогу Україні, зокрема шляхом надання систем протиповітряної оборони, а також посилити

санкційний тиск на Росію з метою обмеження ресурсів, які вона може використати для ведення агресивної війни. Наголошено на необхідності притягнення до відповідальності осіб, винних у воєнних злочинах, шляхом створення Спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України. Сторони також зобов'язалися докласти всіх можливих зусиль для повернення незаконно переміщених осіб, зокрема дітей. Угода 2024 року розширила координацію двох держав у безпековій галузі та закріпила Румунію як одного з ключових союзників України у Чорноморському регіоні [19].

Бухарест послідовно підтримує санкційну політику ЄС проти Російської Федерації. Румунія виступає за збереження санкцій та закликає до їх посилення. На відміну від окремих країн ЄС, які виступають за пом'якшення санкційної політики задля забезпечення потенційного «діалогу з Росією», румунське керівництво неодноразово підкреслювало, що навіть попри економічні втрати, санкції залишаються необхідним інструментом для захисту міжнародного права та європейської безпеки [76].

3 червня 2025 року, під час саміту В9 у Вільнюсі, румунський президент Нікушор Дан наголосив, що його країна і надалі підтримуватиме Україну у протистоянні російській агресії. Як заявив Нікушор Дан: «Ми обираємо Україну як сусіда, а не Росію чи Білорусь». В цій цитаті Україна постає як європейська держава, що протиставляється більш авторитарним країнам пострадянського простору, вказуючи, що для безпеки Румунії вигідніше мати на кордоні державу, з якою поділяються спільні цінності, а не країну з авторитарним режимом, що проводить агресивну політику проти сусідів, або маріонетку такої країни [11].

Під час телефонної розмови з Володимиром Зеленським 18 червня 2025 року Нікушор Дан підтвердив підтримку міжнародних зусиль щодо врегулювання російсько-українського конфлікту. Він заявив, що справедливий мир не може бути досягнутий без активної участі України та поваги до її суверенітету. Румунія продовжить співпрацювати з

європейськими та трансатлантичними партнерами для захисту європейських цінностей, а також для забезпечення безпеки та стабільності в регіоні [64].

Разом із тим між Румунією та Україною залишаються питання, що потребують додаткової уваги та узгодження позицій. Одним із таких питань було судноплавство та екологічна безпека у дельті Дунаю. Проблему створювало будівництво Україною каналу «Дунай – Чорне море», яке, на думку Румунії, шкодило місцевій екологічній безпеці. Втім, у 2023 році, в результаті однієї з нарад, організованих у рамках Конвенції Еспо, це питання було урегульоване. Так сторони продемонстрували здатність до конструктивного двостороннього діалогу та співпраці у сфері екологічної безпеки [7, 9].

Водночас залишаються певні невирішені проблемні питання у відносинах між Україною та Румунією. Так, Румунія вважає, що законопроект про національні меншини має враховувати інтереси представників румунської громади в Україні. Цікаво, що питання румунської меншини в Україні, яке у програмі урядової коаліції на 2021–2024 роки згадувалося тричі, у програмі 2025–2028 років взагалі не згадується. Це свідчить про те, що урядова коаліція вважає безпекову підтримку більш пріоритетною, тому не акцентує увагу на більш проблемних аспектах двосторонніх відносин [66].

Підтримка євроінтеграційних прагнень України відповідає інтересам Румунії у зміцненні власного авторитету як впливового регіонального гравця. З цієї ж причини Румунія підтримує Україну дипломатично, зокрема через заяви та декларації щодо російсько-української війни. Хоча між Україною та Румунією існують певні проблемні питання, в умовах безпекової кризи, спричиненої діями Росії, Румунія або вирішує їх спільно з Україною, або відкладає на потім, оскільки акцент на таких питаннях може підірвати зусилля щодо підтримки регіональної безпеки.

4.2. Безпековий вимір співпраці та його трансформація в умовах російської агресії

Протягом кількох років після початку повномасштабного вторгнення військова допомога, надана Румунією, залишалася засекреченою через побоювання, що інформація може бути використана російськими розвідувальними службами або що сам факт передачі озброєння може спровокувати Росію на агресивні дії проти Румунії. Втім, у серпні 2024 року румунська влада розсекретила обсяги наданої допомоги. Так, з початку повномасштабної війни Бухарест надав Україні 23 пакети військової допомоги, що охоплюють широкий спектр озброєння, техніки та матеріально-технічних засобів [3]. До наданої допомоги увійшли 20 бронетранспортерів TAB-71M [29], артилерійська система 152 мм M1981, реактивна система залпового вогню «Град» та боєприпаси до неї [26, 29, 53], а також засоби протиповітряної оборони, зокрема одна батарея системи Patriot [85] та комплекси CA-95 [72].

Крім того, Україна отримала від Румунії боєприпаси до кулеметів ДШК, РПГ-7, СПГ-9, снаряди 122 мм 9M22U-S, міни 82 мм O-832-MC, PG-7(V)M і PG-9V для гранатометів, а також 73 мм боєприпаси до гармат [29]. Частину боєприпасів, зокрема 155 мм артилерійські снаряди, закуплено через Європейське агентство оборони [40].

У межах матеріально-технічної підтримки Румунія передала 2 000 бронежилетів та 2 000 бойових шоломів [78], паливо, продовольство, воду, медикаменти, а також військове обладнання на суму 3 млн євро [47]. Румунія також брала участь у підготовці українських військовослужбовців: 30 румунських інструкторів були залучені до програми Operation Interflex, спрямованої на підвищення спроможностей Збройних Сил України.

Згідно з даними сайту «Statista», що ґрунтуються на відкритих джерелах, у період з 24 січня 2022 року по 30 червня 2025 року, з загальної

вартості допомоги сумою 480 млн доларів, 360 млн доларів було надано у форматі військової допомоги [80].

Важливим кроком у розвитку відносин між Україною та Румунією у сфері безпеки стало підписання Угоди про співробітництво у сфері безпеки 11 липня 2024 року. Сторони визнали, що безпека України є невіддільним компонентом стабільності Чорноморського регіону, та погодилися проводити щорічний Стратегічний діалог з питань оборонної та безпекової політики на рівні керівних посадових осіб. Румунія також зобов'язалася підтримувати розвиток виробничих потужностей України, сприяти усуненню проблем у ланцюгах постачання критично важливого озброєння та боєприпасів, брати участь в обміні інформацією та технологіями. Бухарест також підтвердив підтримку інтеграції українського оборонно-промислового комплексу до рамок механізмів безпеки НАТО та ЄС, що сприятиме модернізації українського виробництва та підвищенню його конкурентоспроможності. Окрім того, Румунія зобов'язалася брати участь у підготовці українських морських сил та навчальних програм, спрямованих на відновлення військово-морського потенціалу України. Сторони домовилися також спільно протидіяти невійськовим загрозам, включаючи дезінформацію, гібридні атаки та кібершпигунство [19].

У 2023 році Румунія виступила з ініціативою створення поглибленого механізму політичних консультацій між Альянсом та Україною. Одночасно Бухарест запропонував перетворити чинну Комісію Україна – НАТО на Раду Україна – НАТО, що мало б поглибити рівень взаємодії та розширити коло питань, що розглядаються в цьому форматі. На засіданні Вищої ради національної оборони 11 квітня 2023 року президент Клаус Йоганніс наголосив на загрозах безпеці Чорноморського регіону, пов'язаних із російською агресією проти України та спробами Кремля дестабілізувати ситуацію в Молдові. Рада визначила пріоритетом зміцнення обороноздатності країни, зокрема розвиток військової авіації, закупівлю

винищувачів F-35, а також посилення протиповітряної та протиракетної оборони [17, с. 273].

Румунія також надає Україні підтримку у сфері кібербезпеки. Ще на саміті Альянсу у вересні 2014 року Бухарест погодився допомогти Києву у реформуванні системи кіберзахисту, ставши державою НАТО, що відповідає за Цільовий фонд із розвитку кіберспроможностей України. Румунія, яка має значний досвід у боротьбі з кіберзлочинністю та володіє висококваліфікованими кадрами (зокрема, її фахівці складають близько п'ятої частини підрозділу кібербезпеки в Європолі), з того часу ділиться своїми напрацюваннями та практиками з українськими партнерами [76].

Співпраця у сфері кібербезпеки триває й нині. Так, 30 липня 2025 року у Чернівцях відбулися консультації щодо створення кіберальянсу, який має поглибити співпрацю між Україною, Румунією та Республікою Молдова у протидії різним гібридним загрозам, зокрема з боку Російської Федерації. Сторони планують поглибити співпрацю в питаннях обміну інформацією про кіберзагрози, підготовки фахівців, спільної розробки та впровадження рішень на основі штучного інтелекту, підвищення стійкості критичної інфраструктури та захисту демократичних інституцій [82].

22 липня 2025 року під час зустрічі Прем'єр-міністра України з Міністром національної оборони Румунії значну увагу було приділено поглибленню оборонно-промислової співпраці. За словами Дениса Шмигала, сторони обговорили перспективи створення спільних виробничих потужностей і домовилися про участь у двосторонніх проєктах, спрямованих на зміцнення оборонних спроможностей обох держав. Зокрема, йдеться про європейську ініціативу SAFE (англ. Security Action for Europe), яка передбачає розвиток партнерств у сфері безпеки та оборонних технологій. Участь у такому проєкті сприятиме інтеграції українського оборонного сектору до спільного європейського простору безпеки [5].

У програмному документі уряду на 2025–2028 роки Україна частіше згадується у контексті безпекової співпраці, порівняно з тим, як згадується Молдова. Водночас сприяння євроатлантичній інтеграції України Бухарест розглядає як компонент власної безпеки, хоча ця інтеграція згадується в документі рідше, ніж Молдова. Також у документі зазначено, що негативний розвиток подій в Україні може поставити під загрозу все побережжя Чорного моря та погіршити безпекове становище Румунії та Молдови. Така характеристика можливого розвитку подій відображає бачення Румунією української безпеки як гарантії власної та молдовської безпеки [66, р. 32].

Водночас позиція Румунії залишається обережною та прагматичною. 26 лютого 2025 року лідери всіх провідних політичних партій погодилися, що Бухарест не має направляти миротворчі війська до України, заявивши, що натомість Румунія має працювати над посиленням власної обороноздатності та розширенням підтримки України у логістичному вимірі. Тимчасовий президент наголосив, що в умовах безпекової кризи збільшення оборонних бюджетів є неминучим. Представники партії UDMR підкреслили доцільність надання Румунією допомоги, зокрема шляхом логістичної, гуманітарної та технічної підтримки, залишаючи безпосередню військову участь країнам, які прагнуть відігравати активнішу роль. Румунські політичні сили прагнуть уникнути прямого втягнення країни у конфлікт [58].

Позиція новообраного президента Румунії Нікушора Дана загалом відповідає партійному консенсусу. Глава держави заявив, що Румунія не направлятиме свої війська до України в межах можливих миротворчих місій, оскільки подібний крок був би недоречним з огляду на напруженість у відносинах з Російською Федерацією. Водночас президент розкритикував підходи до врегулювання конфлікту, які передбачають компроміси з Кремлем, наголошуючи, що справедливий мир не може бути досягнутий шляхом поступок [8].

Разом із тим Румунія прагне бути залученою до майбутніх мирних переговорів. Так, 16 лютого 2025 року міністр закордонних справ Румунії Еміль Хурезяну наголосив на важливості участі Румунії та інших європейських держав у потенційних переговорах щодо миру в Україні. Міністр обґрунтував свою позицію значною роллю Румунії у підтримці України під час війни: у Румунії пройшли навчання 16 українських пілотів, країна передала одну з чотирьох своїх батарей Patriot, а також 25% найсучасного протиракетного забезпечення. Хурезяну підкреслив: «Цю війну не повинна програти Україна, і в жодному разі її не повинна виграти Росія». Ця формулювання містить дві «червоні лінії»: програш України означав би втрату здатності чинити опір, тоді як перемога Росії – повне перетворення України на маріонетку на кшталт Білорусі, що значно посилює ризики для безпеки Румунії та регіону. Такий наратив відображає загальний євроатлантичний безпековий дискурс і демонструє союзникам надійність Румунії як партнера та солідарність із Україною [56].

Під час телефонної розмови з Володимиром Зеленським президент Нікушор Дан зазначив: «Безпека України тісно пов'язана з безпекою Чорного моря та Європи». У цій заяві встановлюється прямий зв'язок між безпекою Чорноморського регіону та безпекою Європи: контроль Росії над Чорним морем загрожує не лише Україні, а й південному флангу НАТО. Підтримка України в таких умовах розглядається як питання самозахисту, а не лише як акт солідарності, що вписується в рамки євроатлантичного безпекового дискурсу [64].

Заяви опозиції помітно контрастують з офіційними. Так, в інтерв'ю від 9 травня 2025 року лідер партії AUR, Джордже Сіміон, хоч і погоджується з тим, що Російське вторгнення в Україну є порушенням міжнародного права, все ж виступає проти підтримки України. Таку позицію він обґрунтовує тим, що Україна начебто порушує права етнічних румунів на використання румунської мови у школі та церкві, хоча в Україні відсутні будь-які законні

обмеження щодо вивчення мов меншин чи їх використання у релігійних установах [34]. В інтерв'ю від 2 травня 2025 року Джордже Сіміон також заявив, що «Росія не має потенціалу становити значну загрозу для найбільшого військового альянсу у світі», під останнім маючи на увазі НАТО. Такі вислови під час виборчої кампанії орієнтовані переважно на румунське суспільство та мають на меті зменшити значимість питання підтримки України в румунському дискурсі [48].

Якщо врахувати загальне зростання популярності популістичних партій у Європі, варто розглянути сценарій, у якому подібні сили отримають більшість у румунському парламенті на виборах 2028 року. Якщо російсько-українська війна не завершиться до того моменту, надання військової допомоги Україні буде ускладнено через проблеми з узгодженням зовнішньої політики.

Хоча військова допомога в обсязі 360 млн доларів може поступатися польській, німецькій чи британській, вона все ще є значною та допомагає Україні зберігати обороноздатність. Сумісні навчання з кібербезпеки також сприяють посиленню здатності України протидіяти гібридним загрозам і, відповідно, підвищують її стійкість у конфлікті.

Проведення спільних навчань з кібербезпеки та надання Україні озброєння відповідає інтересам Румунії у забезпеченні регіональної безпеки та зміцненні власного авторитету серед країн НАТО. Разом із тим Румунія намагається мінімізувати ризики для себе, що пояснює засекреченість обсягів наданої допомоги в перші роки вторгнення та небажання направляти миротворчі війська до України.

4.3. Економічний та торговельний напрямок українсько-румунських відносин

Початок повномасштабної російської агресії проти України прискорив розвиток економічного співробітництва між Києвом та Бухарестом. Через

російську блокаду Україна втратила доступ до традиційних торговельних маршрутів, тому одним із ключових напрямів співпраці з Румунією став експорт української агропродукції. Румунія відіграє роль транзитного хабу, зокрема надаючи Україні можливість використовувати портову інфраструктуру міста Констанца. Забезпечивши перевезення понад 30 млн тонн українського зерна через чорноморські порти, Румунія зіграла ключову роль у підтримці українського експорту [35, с. 4]. Організація нових транспортних потоків вимагала часу та інвестицій, однак результати засвідчили ефективність румунської політики: понад 60% українських зернових експортувалися транзитом через Румунію або за її посередництва [17, с. 271]. Це сприяло економічній стабільності України та пом'якшило негативні наслідки війни для глобальної продовольчої безпеки.

Навесні 2022 року румунська сторона скасувала певні вимоги до українських перевізників щодо отримання дозволів на транзитні міжнародні автомобільні перевезення вантажів, що значно спростило логістику між країнами та підвищило пропускну спроможність на румунсько-українському кордоні. У рамках ініціативи ЄС «Шляхи солідарності» Бухарест сприяв диверсифікації транспортних маршрутів та розвитку річкових і морських шляхів сполучення. У 2023 році через порт Констанца було відвантажено 36 млн тонн зерна, при цьому приблизно 40 % цього обсягу становила українська продукція [9].

У зв'язку з початком повномасштабного вторгнення спостерігається розширення інституційної бази взаємодії між країнами, особливо у питаннях безпеки, боротьби з корупцією та організованою злочинністю. Завдяки цьому створюються сприятливі умови для економічного та торговельного співробітництва. Водночас, попри наявність значної кількості міжурядових угод, меморандумів і протоколів, договірно-правова база у галузі торгівлі та інвестицій залишається недостатньо розвиненою, що гальмує формування стабільного економічного партнерства [10].

У 2023 році, в період, коли в Польщі, Словаччині та Угорщині місцеві перевізники блокували пропускні пункти на українському кордоні, що спричинило значну шкоду українському експорту, Румунія залишалася єдиною країною, де подібних процесів не відбувалося. Короткотривале блокування кордону відбулося з 14 по 16 грудня 2024 року, втім влада швидко втрутилася і, виконавши вимоги фермерів, забезпечила подальший експорт українського зерна через Румунію [2].

Задля розширення економічного співробітництва Україна та Румунія також впроваджують нові проєкти у цифровій галузі. У межах ініціативи ЄС «EU4Digital» Румунія, Україна та Молдова розпочали електронний обмін митною інформацією, що має спростити та прискорити торговельні операції, підвищити прозорість процедур і зменшити адміністративні бар'єри на кордоні. Впровадження цієї ініціативи сприяє ефективнішій інтеграції України до цифрового ринку ЄС та зміцнює роль Румунії як транзитного партнера для України [43].

Загалом українсько-румунська торгівля має асиметричний характер: Румунія експортує в Україну товарів і послуг на 958 млн доларів (2023 рік), що значно менше за імпорту із України – 3,56 млрд доларів (2023 рік). У структурі українського експорту до Румунії домінує аграрна та сировинна продукція, тоді як імпорту із Румунії переважно складається з товарів переробної промисловості [10]. Після початку повномасштабного вторгнення Румунія імпортувала українські товари в значно меншому обсязі – 1,63 млрд доларів (2021 рік), а основним експортним товаром України була металева та мінеральна сировина [81]. Зміни в характері експорту зумовлені полегшенням процедур для в'їзду українських перевізників та пошуком українським бізнесом нових ринків збуту в умовах блокади.

Варто згадати про успіхи досягнуті в форматі тристоронньої співпраці з Республікою Молдова. У спільному комюніке, підписаному 15 вересня 2022 року в Одесі міністрами закордонних справ України, Румунії та Республіки

Молдова, було наголошено на спільній зацікавленості у розвитку тристороннього співробітництва у сферах, що становлять взаємний інтерес, зокрема в економічній та енергетичній. Основну увагу на зустрічі було приділено поглибленню політичного діалогу та диверсифікації постачання енергії на основі збалансованих, прозорих і недискримінаційних відносин. У комюніке також наголошено на важливості інтеграції енергетичних ринків та збільшенні обсягів обміну електроенергією між Україною, Молдовою та Румунією. Окрему увагу було приділено реалізації проєктів з реконструкції та розширення високовольтної лінії електропередач Південноукраїнська АЕС – Орлівка – Ісакча. Сторони відзначили, що надання Україні та Республіці Молдова статусу кандидатів у члени ЄС, разом із синхронізацією їхніх енергомереж з системою ENTSO-E, створює нові можливості для енергетичної інтеграції та розвитку спільного ринку. Сторони також домовились прискорити технічні-обговорення, щодо питань пов'язаних з використанням газових інтерконекторів, зокрема щодо питань розподілу потужностей та мінімізації платежів за ненавмисне відхилення на транскордонних з'єднаннях. З рештою учасники погодилися проводити регулярні зустрічі для координації спільних дій, а наступну зустріч домовились присвятити питанням нарощування транзитного потенціалу України, що також є важливим для зміцнення економічних зв'язків у форматі Румунія-Молдова-Україна [16].

5 липня 2024 року в Кишиневі відбулась ще одна зустріч міністрів закордонних справ, енергетики та інфраструктури. Під час заходу сторони домовились продовжувати співпрацю у сфері енергетики, зокрема у напрямку розвитку регіональних електричних з'єднань та розширенні пропускної спроможності Транс-Балканського газового коридору. Сторони висловили інтерес до реалізації проєкту «газ на електроенергію», у рамках якого Україна б мала постачати в Молдову природний газ, а Молдова, використовуючи згаданий газ та енергогенератори на її території, мала б постачати електроенергію в Україну. Такий, проєкт мав би забезпечити

Україні більш стабільне постачання електроенергії в умовах російських ударів по енергетичній інфраструктурі. Важливе місце в обговореннях також посіли інфраструктурні та торговельні питання. Так, сторони домовилися про розширення обсягів транзиту товарів, насамперед української сільськогосподарської продукції, через територію Молдови до румунських чорноморських портів. Також сторони домовились залучити додаткові ресурсів для модернізації прикордонної інфраструктури, що сприятиме розвитку транспортно-логістичних та торговельних потоків у тристоронньому форматі [15].

8 серпня 2025 року було ухвалено Спільну заяву міністрів закордонних справ України, Республіки Молдова та Румунії, у якій сторони відзначили значний внесок Бухареста та Кишинєва у забезпечення надійного експорту українських товарів. В документі сторони підтвердили зацікавленість у подальшому розширенні пропускну здатності прикордонних пунктів, розвитку під'їзних доріг і залізничної інфраструктури, а також у реалізації експериментального проєкту щодо скоординованого прикордонного та митного контролю. У заяві приділено увагу енергетичній співпраці. Сторони наголосили на важливості співпраці у питаннях диверсифікації джерел енергії, поліпшення взаємозв'язків і забезпечення стабільності енергопостачання, що має зміцнити енергетичну безпеку України та Молдови. Бухарест висловив готовність підтримувати інтеграцію обох країн до спільного європейського енергетичного ринку аж до 2027 року, зокрема через розвиток Трансбалканського маршруту, який може стати перспективним каналом постачання природного газу до України. Також Румунія та Молдова також наголосили на намірі співпрацювати з Україною та міжнародними партнерами задля ефективної післявоєнної відбудови української економіки, зокрема шляхом обміну досвідом та впровадження інноваційних рішень. Як пріоритетний напрямок співпраці в заяві визначено підтримку поступової економічної інтеграції України та Молдови до

європейського ринку, що сприятиме виконанню вимог, необхідних для їхнього вступу до ЄС[14].

Якщо економічна підтримка Румунією Молдови мала на меті залучити останню до європейського економічного простору, то підтримка України спрямована на зменшення шкоди, яку вона зазнає внаслідок війни, та, відповідно, на підвищення стійкості України у конфлікті. Через морську блокаду Україна втратила доступ до традиційних торговельних маршрутів, тому Румунія надала можливість організувати експорт українських товарів через власну територію та чорноморські порти. Пошук нових ринків збуту та спрощення процедур перетину кордону для українських перевізників також сприяли зростанню українського експорту до Румунії. Крім того, Румунія використовує тристоронній формат співпраці з Молдовою для визначення подальших можливих напрямів економічної взаємодії. Завдяки таким заходам Румунія підтримала стійкість України у конфлікті.

4.4. Гуманітарний напрямок співпраці Румунії та України

Початок повномасштабного вторгнення призвів до того, що велика кількість українців була змушена покинути домівку та стати біженцями. Значна їх частина виїхала до сусідніх країн, і хоча порівняно з Польщею до Румунії приїхало менше біженців, зрештою в цій країні осіли приблизно 90 000 українців. На початку вторгнення, коли значна частка українців лише почала прибувати, Румунія надавала допомогу з житлом: безоплатно надавались місця у гуртожитках, пансіонатах та готелях. Значна частина українських переселенців змогла працевлаштуватися в Румунії; станом на 2024 рік 19 000 осіб були зареєстровані як шукачі роботи [18].

Політика відкритих дверей для українців знаходить підтримку серед громадян Румунії. За соціологічними опитуваннями, 74% респондентів погоджуються, що Румунія повинна приймати українських біженців. Це досить високий показник, якщо порівнювати з даними 2021 року щодо прийняття афганських біженців, коли рівень підтримки становив лише 32%.

Таку різницю можна пояснити культурною, релігійною та географічною близькістю українців та румунів. Майже половина опитаних вважає, що біженці з України повинні мати високий пріоритет при в'їзді до країни [54].

У Спільному комюніке, підписаному 15 вересня 2022 року в Одесі, Румунія та Україна підтвердили готовність працювати над подальшою лібералізацією та спрощенням режиму в'їзду громадян України в умовах війни [16].

Громадяни України, які отримують тимчасовий захист у Румунії, мають широкий спектр прав і соціальних гарантій. Вони мають право на проживання в країні, доступ до ринку праці, безоплатну медичну допомогу – як первинну, так і невідкладну, а також на лікування у випадках гострих або хронічних захворювань. Крім того, вони мають доступ до системи освіти, право на тимчасове житло та фінансову підтримку від румунської держави [55].

Особи, що отримали тимчасовий захист, також можуть подати заяву на отримання статусу біженця. Отримання цього статусу гарантує майже всі ті самі права, що й тимчасовий захист, а також надає додаткові: право отримувати інформацію мовою, яку вони розуміють; право на безоплатного перекладача під час процедури надання притулку; право на проживання у регіональному центрі прийому, якщо їм не вистачає коштів для самостійного проживання [55].

18 квітня 2022 року Румунія передала 11 автомобілів швидкої допомоги українським екстреним службам. Як повідомив уряд Румунії, дев'ять автомобілів були надані окремими службами швидкої допомоги, а ще два – Мобільною службою екстреної допомоги, реанімації та евакуації. Зазначено, що машини будуть використовуватися для евакуації поранених та надання невідкладної медичної допомоги [33].

Іншим прикладом гуманітарної підтримки України з боку Румунії стало ухвалення урядом 22 березня 2023 року рішення про передачу допомоги українському населенню, постраждалому від російської агресії. Як зазначив речник уряду Дан Кірбунару, Румунія передала гуманітарну допомогу у вигляді харчових продуктів на суму 562 млн лейв, що стало одним із найбільших пакетів підтримки з боку держави [28].

Румунія також організовує медичну допомогу для поранених українських військовослужбовців. За дорученням Прем'єр-міністра Міністерство національної оборони підготувало одинадцять військових шпиталів, що підпорядковуються Медичному управлінню, для прийняття та лікування поранених солдатів з України. Крім того, у Бухаресті на базі Центрального військового університетського шпиталю швидкої допомоги було відкрито Центр переливання крові, де всі охочі могли здати кров для українських військових. Центр працював щоденно, забезпечуючи стабільні запаси крові для надання допомоги пораненим [78].

В урядовій програмі коаліції PSD–PNL–USR–UDMR задекларовано готовність брати участь у процесі реконструкції України після завершення війни. З цією метою було призначено відповідальну особу на урядовому рівні та створено міжвідомчу робочу групу, відкриту для представників громадянського суспільства. Такий інституційний підхід свідчить про прагнення Румунії забезпечити системну координацію гуманітарних і відбудовчих зусиль, а також залучити до процесу ширше коло акторів. Ініціатива демонструє послідовну підтримку України у гуманітарному вимірі, що сприяє зміцненню довіри та партнерства між двома державами [66, р. 59].

Іншим важливим прикладом співпраці у гуманітарній галузі може слугувати проєкт Румунсько-української двосторонньої торгової палати «Відбудова України», організований під егідою Посольства України в Румунії. Мета проєкту полягає в організації заходів, що об'єднують компанії,

органи влади та організації для обговорення економічних і соціальних аспектів, що становлять спільний інтерес. Крім того, проєкт слугує платформою для компаній, які бажають брати участь у проєктах відбудови України [49].

У Спільній заяві міністрів закордонних справ від 8 серпня 2025 року сторони зобов'язалися підтримати міжнародні механізми захисту дітей, зокрема ініціативу #BringKidsBackUA щодо повернення дітей, які були незаконно депортовані або примусово переміщені Росією [14].

Згідно з даними Statista, у період з 24 січня 2022 року по 30 червня 2025 року Румунія надала допомоги на 480 млн доларів, що становить 0,2 % від загального ВВП Румунії станом на 2021 рік; із цієї суми 120 млн доларів було надано у форматі гуманітарної допомоги [80].

Варто відзначити допомогу, надану недержавними акторами. Зусиллями українських та румунських громад у перші дні війни було засновано Гуманітарний хаб «Help Ukraine Romania». Завдяки близькості до кордону з ЄС хаб перетворився на найбільший центр координації гуманітарної допомоги на українсько-румунському кордоні. За рік роботи гуманітарні вантажі було відправлено до 119 громад із загальним населенням понад 15 млн осіб. Пріоритет надавався громадам, що постраждали від бойових дій або прийняли значну кількість внутрішньо переміщених осіб. Основну частину наданої допомоги становили харчові продукти, ліки, одяг та засоби гігієни [20].

Наразі Румунія залишається одним із надійніших партнерів України в регіоні. В програмі урядової коаліції Румунії підтримка України розглядається як запорука власної безпеки. Підтримуючи Україну, Румунія утримує Росію якомога далі від своїх та молдовських кордонів. Разом із тим, через географічну близькість до Росії, на початку вторгнення Румунія проявляла певну обережність щодо того, як саме надає підтримку Україні.

З початку повномасштабного вторгнення високопосадовці Румунії неодноразово висловлювали підтримку українському суверенітету та територіальній цілісності у своїх заявах. Румунія також зацікавлена в європейській та євроатлантичній інтеграції України, оскільки це сприятиме підвищенню безпеки в регіоні.

Після початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації Румунія надає військову допомогу Україні, якщо порівнювати з деякими іншими країнами, то Румунія надала приблизно такі ж обсяги військової допомоги як Чехія чи Латвія. Крім того, Румунія надає Україні підтримку в проведенні військових навчань та в питаннях пов'язаних з кібербезпекою.

Економічна співпраця між країнами також посилилася. Після обмеження Росією торгових шляхів у Чорному морі Румунія стала одним із ключових партнерів України у сфері експорту, сприяючи таким чином глобальній продовольчій безпеці. Крім того, сторони працюють над спрощенням митних процедур, зокрема через впровадження цифрових методів. Для поглиблення економічної співпраці запроваджено тристоронній формат зустрічей на міністерському рівні.

Румунія також надає Україні гуманітарну підтримку у вигляді медичної та продовольчої допомоги та зацікавлена брати участь у процесі відбудови країни, що відповідає її інтересам щодо зміцнення авторитету серед сусідніх держав. Румунія прийняла значну кількість українських біженців, більшість із яких інтегрувалися в румунське суспільство. Громадяни Румунії загалом прихильно ставляться до українців і активно долучаються до гуманітарних ініціатив.

ВИСНОВКИ

Певні аспекти українського та молдовського векторів у зовнішній політиці Румунії наразі залишаються недостатньо дослідженими. Втім, серед здобутків робіт, пов'язаних із цією темою, можна виділити такі ідеї: Румунія намагається відігравати більш значущу роль у Чорноморському регіоні, проте не реалізує свій потенціал повністю через уявлення про власні політичні можливості. Румунія розглядає Росію як потенційне джерело загроз, зокрема гібридного характеру. Крім того, Румунія поглиблює співпрацю з Молдовою та Україною, зокрема для посилення їх стійкості до безпекових викликів, спричинених російською агресією. Румунське суспільство в цілому прихильно ставиться до України, хоча певну популярність мають також євроскептичні партії, які демонструють менш проукраїнську позицію, ніж чинний уряд.

Водночас існують певні слабо вивчені питання. До них належать: роль Румунії у забезпеченні регіональної безпеки; вплив різних факторів на формування зовнішньої політики Румунії щодо України та Молдови; співвідношення амбіцій Румунії щодо регіонального лідерства та її реальних можливостей; місце України та Молдови у зовнішньополітичній стратегії Румунії. Наявність цих питань визначила потребу у проведенні цього дослідження.

Використані наукові методи дозволили: визначити фактори, що впливають на політику Румунії щодо України та Молдови; з'ясувати стратегічні пріоритети та місце України і Молдови у зовнішньополітичній стратегії Румунії; дати прогноз щодо розвитку відносин між країнами. Залучення різних джерел дало змогу взаємно верифікувати інформацію та здійснити комплексний аналіз предмету дослідження.

Оскільки Румунія є демократичною країною, електоральні вподобання мають прямий вплив на політику держави. Більшість румунських виборців

мають проукраїнські погляди, що відповідним чином впливає на формування політики найбільш популярних політичних партій.

Разом із тим, у румунському суспільстві існує меншість, яка дотримується євроскептичних та ізоляціоністських поглядів, зокрема електорат популістичної партії AUR. Хоча ці сили не здобули перемогу на останніх президентських виборах, не варто відкидати ймовірність того, що вони можуть прийти до влади на наступних парламентських виборах, враховуючи загальноєвропейський тренд на зростання популярності популістичних партій.

Враховуючи особливості функціонування інституційної системи Румунії, можна очікувати збереження узгодженої політики щодо підтримки України та Молдови принаймні до парламентських виборів 2028 року. Найімовірніше, наявна урядова коаліція PSD–PNL–USR–UDMR збереже більшість місць; втім, якщо більшість здобудуть представники партії AUR або іншої євроскептичної сили, це, ймовірно, призведе до послаблення підтримки України та Молдови.

Членство Румунії у НАТО та ЄС формує рамки, у яких діє її зовнішня політика. Як член НАТО, підтримуючи Україну, Румунія прагне зміцнити безпеку східного флангу альянсу. Як член ЄС, Румунія зацікавлена у приєднанні до ЄС культурно близьких країн, таких як Молдова та Україна. Підтримка України дозволяє Румунії демонструвати себе як значущого регіонального гравця. Умови, в яких перебуває країна, зумовлюють зміну стратегічного мислення від інертного до проактивного.

Особливості географічного розташування визначають стратегічну роль Румунії у регіоні. Наявність власних енергоресурсів дозволяє підтримувати Молдову в умовах дефіциту електроенергії. Вихід до Чорного моря дає змогу діяти як транзитний хаб для українських товарів під час морської блокади з боку Росії. Сусідство з Молдовою та Україною також впливає на зацікавленість Румунії у безпековій ситуації цих країн.

Ще одним фактором, що впливає на зовнішню політику Румунії, є агресивні дії Росії в регіоні, прикладами яких є Російсько-грузинська війна 2008 року та окупація Криму у 2014 році. В таких умовах Румунія прагнучиме утримувати Росію подалі від власних кордонів, тому підтримка України у російсько-українській війні розглядається як інвестиція у власну безпеку.

Для підтримки України та Молдови Румунія використовує такі інструменти: проведення військових навчань, тренінгів з кібербезпеки, проведення зустрічей у тристоронньому форматі. Разом із тим деякі методи спрямовані на підтримку окремої країни: Румунія надає консультації щодо проведення реформ та передає енергоресурси Молдові, а військову та гуманітарну допомогу – Україні. Румунія також дозволяє Україні використовувати свої порти для експорту.

Для підтримки України та Молдови Румунія використовує такі інструменти: проведення військових навчань, тренінгів з кібербезпеки, проведення зустрічей у тристоронньому форматі. Разом з тим деякі методи характерні для підтримки окремої країни, так Румунія надає консультації в проведенні реформ та передає енергоресурси Молдові, а військову та гуманітарну допомогу, надає Україні. Румунія також дозволяє Україні використовувати свої порти для експорту.

Різниця в підходах до допомоги базується на місці, яке ці країни займають у зовнішній політиці Румунії. Оскільки з Молдовою Румунію поєднує спільна історія, мова та культура, Румунія довгий час виступає адвокатом Молдови в ЄС; її підтримка зосереджена на євроатлантичній інтеграції, зокрема через підтримку реформ. У випадку співпраці з Україною політика Румунії базується на міркуваннях щодо регіональної безпеки. Румунія прагне уникнути посилення Росії, тому надає підтримку, яка посилює можливості України для спротиву, будь то військова допомога чи співпраця у сфері експорту.

Якщо наявні політичні сили залишатимуться при владі в Румунії, це дозволить країні відігравати важливу роль у забезпеченні стабільності та

безпеки на східному фланзі Європи. Хоча такий варіант є малоімовірним, не варто відкидати можливість того, що партія AUR або подібні їй політичні сили здобудуть більшість на наступних парламентських виборах, що, ймовірно, призведе до ускладнення узгодження політики щодо України та Молдови.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Бельмас К. "Вперед, в Україну": Президента Румунії освистали під час святкової церемонії в Яссах. *Суспільне Новини*. URL: <https://suspilne.media/1147724-vpered-v-ukrainu-prezidenta-rumunii-osvistali-pid-cas-svatkovoi-ceremonii-v-assah/> (дата звернення: 15.10.2025).
2. Богданьок О. Уряд Румунії досяг домовленості з фермерами після тижня протестів на кордоні з Україною. *Суспільне Новини*. URL: <https://suspilne.media/662328-urad-rumunii-dosag-domovlenosti-z-fermerami-pisla-tizna-protestiv-na-kordoni-z-ukrainou/> (дата звернення: 20.10.2025).
3. Бондарева Х. Румунія найближчим часом передасть Україні 23-й пакет військової допомоги. *Європейська правда*. 2025. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2025/08/25/7218670/> (дата звернення: 20.10.2025).
4. Віднянський С. В., Вовканич І. І. Ставлення влади та суспільства Румунії до війни Росії проти України. *Problems of World History*. 2025. № 28. С. 95–109. DOI: <https://doi.org/10.46869/2707-6776-2024-28-6> (дата звернення: 15.08.2025).
5. Денис Шмигаль: Україна та Румунія зберігатимуть тісну взаємодію заради спільної безпеки та стабільності в регіоні. *Міністерство оборони України*. 2025. URL: <https://mod.gov.ua/en/news/denys-shmyhal-ukraine-and-romania-will-maintain-close-cooperation-to-promote-common-security-and-stability-in-the-region> (дата звернення: 15.08.2025).
6. Довбиш А., Клімов Р. Румунія-Молдова: партнерство, злиття чи поглинання? / за ред. С. Герасимчука, Є. Костогризова. Київ: *Foreign Policy Council "Ukrainian Prism"*, 2025. 27 с. URL: <https://prismua.org/wp-content/uploads/2025/06/Румунія-Молдова.pdf> (дата звернення: 16.08.2025).

7. Ізвозікова А. Україна вирішила 20-річний спір з Румунією щодо каналу "Дунай-Чорне море". *Суспільне Новини*. URL: <https://suspilne.media/641108-ukraina-virisila-20-ricnij-spir-z-rumunieu-sodo-kanalu-dunaj-corne-more/> (дата звернення: 06.10.2025).
8. Капнік О. Новий президент Румунії повідомив, чи відправить війська до України. *TCH.ua*. URL: <https://tsn.ua/politika/novyuy-prezydent-rumuniyi-povidomyv-chy-vidpravyt-viyska-do-ukrayiny-2832809.html> (дата звернення: 16.10.2025).
9. Каракуц О. Актуальні тенденції зовнішньої політики і національної безпеки Румунії. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/aktualni-tendentsiyi-zovnishnoyi-polityky-i-natsionalnoyi> (дата звернення: 15.08.2025).
10. Кузьменко М. Р. Оцінка ефективності співробітництва України та Румунії в умовах сучасних викликів : кваліфікаційна робота за другим (магістерським) рівнем вищої освіти : 292 Міжнародні економічні відносини. Кропивницький, 2024. 86 с. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/680e9f8f-28f1-4da9-a878-7089d79a199c/content> (дата звернення: 15.08.2025).
11. Кузьмич О. Президент Румунії Нікушор Дан: "Ми обираємо Україну як сусіда, а не Росію чи Білорусь". *TCH.ua*. URL: <https://tsn.ua/politika/prezydent-rumuniyi-nikushor-dan-my-obyrayemo-ukrayinu-iak-susida-a-ne-rosiiu-chy-bilorus-2841362.html> (дата звернення: 15.08.2025).
12. Кутелєва І. Молдова та Румунія проведуть спільні військові навчання. *Європейська правда*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2025/10/18/7222798/> (дата звернення: 01.11.2025).
13. Музиченко М. Нікушор Дан підтримує ідею об'єднання Румунії з Молдовою. *espresso.tv*. URL: <https://espresso.tv/svit-koli-rumuniya-ta-moldova->

- obednayutsya-v-odnu-krainu-vidpovid-nikushora-dana (дата звернення: 15.08.2025).
14. Спільна заява міністрів закордонних справ України, Республіки Молдова та Румунії. *Міністерство закордонних справ України*. 08.08.2025. URL: <https://mfa.gov.ua/news/mzs-spilna-zayava-ministriv-zakordonnih-sprav-ukrayini-respubliki-moldova-ta-rumuniyi> (дата звернення: 15.08.2025).
15. Спільна заява міністрів закордонних справ України, Республіки Молдова та Румунії. *Міністерство закордонних справ України*. 05.07.2024. URL: <https://mfa.gov.ua/en/news/spilna-zayava-ministriv-zakordonnih-sprav-ukrayini-respubliki-moldova-ta-rumuniyi> (дата звернення: 14.10.2025).
16. Спільне комюніке. *Міністерство закордонних справ України*. 15.09.2022. *Одеса*. URL: <https://romania.mfa.gov.ua/news/spilne-komyunike-15-veresnya-2022-odesa> (дата звернення: 13.10.2025).
17. Тодоров І. Я. Безпекова політика Румунії у вимірі російської інвазії в Україні. *Причорномор'я: історико-правовий, мовний, етнокультурний та релігійний виміри: збірник наукових праць*. Випуск 9 / відп. ред. М. І. Михайлуца. Одеса: Олді+, 2023. № 9. С. 269–274. URL: https://www.researchgate.net/publication/371280101_Pricornomor'a_istoriko-pravovij_movnij_etnokulturnij_ta_religijnij_vimiri_zbirnik_naukovih_prac_Vipusk_9_vidp_red_M_I_Mihajluca_Odesa_Oldi_2023_360_s (дата звернення: 16.08.2025).
18. У Румунії перебуває 70 тисяч українських біженців, 10 тисяч з них вже звернулися по допомогу. *Infopost.Media*. URL: <https://infopost.media/u-rumuniyi-perebuvaye-70-tysyach-ukrayinskyh-bizhencziv-10-tysyach-znyh-vzhe-zvernulysya-po-dopomogu/> (дата звернення: 20.10.2025).

19. Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Румунією. *Офіційне інтернет-представництво Президента України*. 11.07.2024. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-92117> (дата звернення: 15.08.2025).
20. About Help Ukraine Romania. *Charity Fund HromadaHub*. URL: <https://www.hromadahub.org/about-hub> (дата звернення: 15.08.2025).
21. Acord din 11 februarie 2022 între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind implementarea programului de asistență tehnică și financiară în baza unui ajutor financiar nerambursabil în valoare de 100 milioane de euro. *Portal Legislativ*. 11.02.2022. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/254978> (дата звернення: 15.08.2025).
22. Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind cooperarea în domeniul militar. *Portal Legislativ*. 20.04.2012. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/287225> (дата звернення: 19.10.2025).
23. Al doilea Protocol de amendare a Acordului dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind cooperarea în domeniul militar. *Portal Legislativ*. 24.05.2024. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/287819> (дата звернення: 19.10.2025).
24. Arvintii E. Moldova, văzută drept „cel mai bun prieten al României”. Câți români vor unirea? (Sondaj) Ecaterina Arvintii. *NewsMaker*. URL: <https://newsmaker.md/ro/moldova-vazuta-drept-cel-mai-bun-prieten-al-romaniei-cati-romani-vor-unirea-sondaj> (дата звернення: 06.10.2025).
25. Badea M. Sondaj: Majoritatea românilor vor unirea cu Republica Moldova și consideră că România trebuie să rămână în UE. *Digi24 - Stiri - Informația la putere!*. URL: <https://www.digi24.ro/stiri/externe/sondaj-majoritatea-romanilor-vor-unirea-cu-republica-moldova-si-considera-ca-romania-trebuie-sa-ramana-in-ue-1821579> (дата звернення: 15.08.2025).

26. Beale B. J. Ukraine war: Bakhmut defenders worry about losing support. *BBC Home - Breaking News, World News, US News, Sports, Business, Innovation, Climate, Culture, Travel, Video & Audio*. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-65347835> (дата звернення: 15.08.2025).
27. Bennett H. How Not to Handle Russian Disinformation: Romania's Recent Presidential Election. *Providence*. 2025. URL: <https://providencemag.com/2025/01/how-not-to-handle-russian-disinformation-romanas-recent-presidential-election/> (дата звернення: 17.08.2025).
28. Bonea M. Guvernul trimite în Ucraina alimente în valoare de 562 de milioane de lei. *Digi24 - Stiri - Informația la putere!*. URL: <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/guvernul-trimite-in-ucraina-alimente-in-valoare-de-562-de-milioane-de-lei-2291177> (дата звернення: 15.08.2025).
29. Carpathian Camaraderie: Romania's Military Support For Ukraine. *Oryx*. URL: <https://www.oryxspioenkop.com/2023/08/carpathian-camaraderie-romanas.html> (дата звернення: 15.08.2025).
30. Cartea AUR: program politic. *Alianța pentru Unirea Românilor (AUR)*. URL: https://programaur.ro/wp-content/uploads/2024/11/CARTEA-AUR_pou.pdf (дата звернення: 12.09.2025).
31. Cebotari S. The relations of the republic of Moldova - Romania in the context of the conflict in Ukraine. *Moldoscopie*. 2023. № 1. P. 41–51. DOI: [https://doi.org/10.52388/1812-2566.2023.1\(98\).03](https://doi.org/10.52388/1812-2566.2023.1(98).03) (дата звернення: 15.08.2025).
32. Clarkson A. Romania Is Punching Below Its Weight in the EU and NATO. *World Politics Review*. 2023. URL: <https://www.worldpoliticsreview.com/romania-eu-nato-economy-politics-democracy-corruption/> (дата звернення: 17.08.2025).

33. Coman I. România a donat 11 ambulanțe serviciilor de urgență din Ucraina. *Digi24 - Stiri - Informația la putere!*. URL: <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/romania-a-donat-11-ambulante-serviciilor-de-urgenta-din-ucraina-1909681> (дата звернення: 15.08.2025).
34. Constituția României. *Constituția României*. 1991. URL: <https://www.constitutia.ro/const.htm> (дата звернення: 10.10.2025).
35. Csongor B. Foreign Policy Goals of the new Romanian President Nicușor Dan. *Monthly Briefing*. 2025. Vol. 5, no. 4. URL: <https://china-see.eu/2025/07/30/romania-monthly-briefing-foreign-policy-goals-of-the-new-romanian-president-nicusor-dan/> (дата звернення: 15.08.2025).
36. Declarația Parlamentului României nr. 1 din 28 februarie 2022. *Portal Legislativ*. 20.04.2012. URL: <https://legislatie.just.ro/public/DetaliiDocument/252224> (дата звернення: 04.12.2025).
37. Diaconescu A. M. Exclusive: Romania's President Dan pushes for Moldova and Ukraine's EU bid, challenging Hungary. *Euronews*. URL: <https://www.euronews.com/my-europe/2025/10/02/exclusive-romania-president-dan-pushes-for-moldova-and-ukraines-eu-bid-challenging-hungary> (дата звернення: 16.10.2025).
38. Diaconescu A. 'Our position is very clear. It's a Russian war against Ukraine,' says Simion. *Euronews*. URL: <https://www.euronews.com/my-europe/2025/05/09/our-position-is-very-clear-its-a-russian-war-against-ukraine-says-simion> (дата звернення: 15.08.2025).
39. Durbala E. The AUR propaganda machine invades Moldova's electoral system: websites controlled by the extremist party's parent company attack Maia Sandu - Cotidianul. *Cotidianul*. URL: <https://cotidianul.md/en/9101/The-golden-propaganda-machine-invades-Moldova-s-electoral-system--websites-controlled-by-the-extremist-party-s-house-company-attack-Maia-Sandu/> (дата звернення: 15.08.2025).
40. EDA brings together EU countries and Norway for Joint Procurement of Ammunition. *European Defence Agency (EDA)*. 20.03.2023. URL:

- <https://eda.europa.eu/news-and-events/news/2023/03/20/eda-brings-together-18-countries-for-common-procurement-of-ammunition> (дата звернення: 15.08.2025).
41. Eduard S. Ce arată cel mai recent sondaj de opinie în privința apartenenței românilor la UE și NATO. Câți români ar dori ieșirea din Uniune. *Digi24*. URL: <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/ce-arata-cel-mai-recent-sondaj-de-opinie-in-privinta-apartenentei-romanilor-la-ue-si-nato-cati-romani-ar-dori-iesirea-din-uniune-3406139> (дата звернення: 06.10.2025).
42. Eduard S. România face suficiente lucruri pentru a ajuta Republica Moldova în parcursul său de integrare în UE. Sondaj Inscop. *Digi24*. URL: <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/romania-face-suficiente-lucruri-pentru-a-ajuta-republica-moldova-in-parcursul-sau-de-integrare-in-ue-sondaj-inscop-3425177> (дата звернення: 06.10.2025).
43. EU4Digital: Ukraine, Moldova and Romania launch pilot project to improve customs data exchange. *Business News on BMG*. URL: <https://bm.ge/en/news/eu4digital-ukraine-moldova-and-romania-launch-pilot-project-to-improve-customs-data-exchange> (дата звернення: 10.10.2025).
44. European Council meeting: Conclusions on Ukraine. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/european-council-meeting-conclusions-ukraine_en?utm_source (дата звернення: 26.10.2025).
45. Fabrègue B. Romania's place in the European Southeastern Flank: historical ambitions and structural limits. *Blue Europe*. URL: <https://www.blue-europe.eu/analysis-en/full-reports/romaniass-place-in-the-european-southeastern-flank-historical-ambitions-and-structural-limits/> (дата звернення: 06.10.2025).
46. Flanagan, S. J., et al. Russia, NATO, and Black Sea Security. *Santa Monica: RAND Corporation*, 2020. URL: https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA357-1.html (дата звернення: 17.08.2025).

- 47.Fodor S. Romania approves EUR 3 million aid for Ukraine, joins EU in blocking Russian state-owned media. *Romania Insider*. URL: <https://www.romania-insider.com/ro-aid-ukraine-sanctions-feb-28-2022> (дата звернення: 20.10.2025).
- 48.Ilie L. Russia not a threat to NATO, Romanian hard-right presidential favourite says. *Reuters*. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/russia-not-threat-nato-romanian-hard-right-presidential-favourite-says-2025-05-02/> (дата звернення: 10.10.2025).
- 49.Interfax-Ukraine. Over 200 Romanian companies already support reconstruction of Ukraine. *Interfax-Ukraine*. URL: <https://en.interfax.com.ua/news/general/1062336.html> (дата звернення: 16.10.2025).
- 50.Ion T. Sondaj INSCOP: 6 din 10 români cred că nu există șanse ca războiul din Ucraina să se încheie în curând, iar 55,8% consideră că, pentru a-l opri, Rusia ar trebui să se retragă și să returneze Ucrainei teritoriile ocupate. *Calea Europeana*. URL: <https://www.caleaeuropeana.ro/sondaj-inscop-6-din-10-romani-cred-ca-nu-exista-sanse-ca-razboiul-din-ucraina-sa-se-incheie-in-curand-iar-558-considera-ca-pentru-a-l-opri-rusia-ar-trebuie-sa-se-retraga-si-sa-returneze-ucrainei-t/> (дата звернення: 15.08.2025).
- 51.Joja I.-S. Dealing with the Russian lake next door: Romania and Black Sea security. *War on the Rocks*. 2018. URL: <https://warontherocks.com/2018/08/dealing-with-the-russian-lake-next-door-romania-and-black-sea-security/> (дата звернення: 16.08.2025).
- 52.Kushnikov V. The United States, Romania, and Moldova launch the Fire Shield 2024 exercise. *Militarnyi*. URL: <https://militarnyi.com/en/news/the-united-states-romania-and-moldova-launch-the-fire-shield-2024-exercise/> (дата звернення: 10.10.2025).
- 53.Kushnikov V. Ukraine receives Romanian M1981 howitzers. *Militarnyi*. URL: <https://militarnyi.com/en/news/ukraine-receives-romanian-m1981-howitzers/> (дата звернення: 16.08.2025).

54. Lătăianu G., Burcea M., Stefan B. Refugees from Ukraine and the perception of war in Romania. *Social Science Open Access Repository*. 2022. URL: https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/85025/ssoar-2022-lataianu_et_al-Refugees_from_Ukraine_and_the.pdf?sequence=1 (дата звернення: 15.08.2025).
55. Legal status of Ukrainians in Romania: temporary protection. *Pravovsim.org*. URL: https://pravovsim.org/en/inform-portal/question/pravovij-rezhim-ukrayinciv-u-rumuniyi-timchasovij-zahist?utm_source (дата звернення: 15.08.2025).
56. Lupițu R. Invocând sprijinul acordat Kievului, România solicită să participe la masa unității europene pentru Ucraina și la tratativele de pace: Acest război nu trebuie pierdut de Ucraina și în niciun caz nu trebuie câștigat de Rusia. *caleaeuropeana.ro* - *Calea Europeana*. URL: <https://www.caleaeuropeana.ro/invocand-sprijinul-acordat-kievului-romania-solicita-sa-participe-la-masa-unitatii-europene-pentru-ucraina-si-la-tratativele-de-pace-acest-razboi-nu-trebuie-pierdut-de-ucraina-si-in-niciun-caz-nu-tr/> (дата звернення: 15.08.2025).
57. Mihai C. Romania offers cybersecurity support to Moldova ahead of September vote. *Euractiv*. URL: <https://www.euractiv.com/news/romania-offers-cybersecurity-support-to-moldova-ahead-of-september-vote/> (дата звернення: 20.10.2025).
58. Mihai C. Romanian parties oppose sending national peacekeepers to Ukraine. *Euractiv*. URL: <https://www.euractiv.com/news/romanian-parties-oppose-sending-national-peacekeepers-to-ukraine/> (дата звернення: 06.10.2025).
59. Mihalache E. Romania will aid Moldova if Russia attacks, Romanian Army chief. *Moldova 1*. URL: <https://moldova1.md/p/59229> (дата звернення: 10.10.2025).
60. Moga T. L., Bureiko N., Simionov L. M. Constructing Romania's foreign policy and security role in its eastern neighbourhood: the cases of Moldova

- and Ukraine. *Journal of Southeast European and Black Sea Studies*. 2021. Vol. 21, no. 4. P. 615–638.
61. Moldova (MDA) and Romania (ROU) Trade. *The Observatory of Economic Complexity*. URL: <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/mda/partner/rou> (дата звернення: 14.08.2025).
62. NATO and EU support Moldova's cyber defence and regional resilience » E-riigi Akadeemia. *e-Governance Academy*. URL: <https://ega.ee/nato-and-eu-support-moldovas-cyber-defence-and-regional-resilience/> (дата звернення: 20.10.2025).
63. NOVEMBER 2023: INSCOP Research opinion poll, commissioned by News.ro. Part VI (After 10 years: Romanians' attitude towards other countries. Comparison 2013-2023). *Membru ESOMAR*. URL: <https://www.inscop.ro/en/november-2023-inscop-research-opinion-poll-commissioned-by-news-ro-part-vi-after-10-years-romanians-attitude-towards-other-countries-comparison-2013-2023/> (дата звернення: 06.10.2025).
64. Păcurar B. Nicușor Dan a vorbit la telefon cu Volodimir Zelenski. Șeful statului va merge la Kiev în această toamnă. *Digi24 - Stiri - Informația la putere!*. URL: <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/nicutor-dan-a-vorbit-la-telefon-cu-volodimir-zelenski-seful-statului-va-merge-la-kiev-in-aceasta-toamna-3368825> (дата звернення: 15.08.2025).
65. Privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării : Legea din 27.06.2002 № 415. URL: <https://csat.presidency.ro/ro/prima-pagina/legea-de-organizare> (дата звернення: 20.10.2025).
66. Program de guvernare 2025–2028. URL: <https://docs.rferl.org/ro-ro/2025/06/23/814d730b-7c4a-430c-af80-08dda7e35554.pdf> (дата звернення: 12.09.2025).
67. Program de guvernare PSD 2025–2028. 2024. *Partidul Social Democrat – PSD*. URL: <https://www.psd.ro/wp-content/uploads/2024/10/Program-de-guvernare-PSD-2025-2028.pdf> (дата звернення: 15.08.2025).

68. Program de guvernare USR 2024. *Uniunea Salvati Romania*. URL: <https://usr.ro/wp-content/uploads/2017/04/Program-de-guvernare-USR-2024.pdf> (дата звернення: 15.08.2025).
69. Programul de guvernare al Partidului Național Liberal pentru perioada 2025–2028. 5.11.2024. *PNL Media*. URL: <https://media.pnl.ro/programul-de-guvernare-al-partidului-national-liberal-pentru-perioada-2025-2028/> (дата звернення: 15.08.2025).
70. Regulament de organizare și funcționare al Ministerului Afacerilor Externe. *Portal Legislativ*. 2016. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/180864> (дата звернення: 10.10.2025).
71. Romania Journal. NATO summit kicks off in The Hague: Nicușor Dan reaffirms support for Ukraine. *Romania Journal*. URL: <https://www.romaniajournal.ro/politics/nato-summit-kicks-off-in-the-hague-nicusor-dan-reaffirms-support-for-ukraine/> (дата звернення: 10.10.2025).
72. Romanian CA-95 air defense system makes first appearance in Ukraine. *Espresso Global*. URL: <https://global.espresso.tv/military-news-romanian-ca-95-air-defense-system-spotted-in-ukraine-for-first-time> (дата звернення: 15.08.2025).
73. Românii, la 1 an de război în Ucraina. *Institutul Roman pentru Evaluare si Strategie - IRES*. URL: <https://ires.ro/articol/444/romanii--la-1-an-de-razboi-in-ucraina> (дата звернення: 15.08.2025).
74. Rotaru V. Umland A. How Romania and Poland Can Strengthen NATO and the EU. *Foreign Affairs*. 2017. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/central-europe/2017-11-10/how-romania-and-poland-can-strengthen-nato-and-eu> (дата звернення: 16.08.2025).
75. Socor V. Pillar of NATO: Romania's Ambition in the Black Sea Region. *Eurasia Daily Monitor*. 2018. URL: <https://jamestown.org/program/pillar->

- of-nato-romani-as-ambition-in-the-black-sea-region/ (дата звернення: 17.08.2025).
76. Solodkyi S. Racheru I. Foreign Policy Audit: Ukraine–Romania. Discussion Paper. *New Europe Center*. URL: https://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/Aud_Ukr_Rom_eng_net.pdf (дата звернення: 15.08.2025).
77. Sondaj. 42% din români se tem că țara noastră ar putea fi implicată în război. *EuronewsRO*. URL: <https://www.euronews.ro/articole/sondaj-42-din-romani-se-tem-ca-tara-noastra-ar-putea-fi-implicata-in-razboi> (дата звернення: 15.08.2025).
78. Sprijin al Ministerului Apărării Naționale pentru armata Ucrainei. *Ministerul Apararii Nationale*. 27.02.2022. URL: https://www.mapn.ro/cpresa/17291_sprijin-al-ministerului-apararii-na%C8%9Bionale-pentru-armata-ucrainei (дата звернення: 15.08.2025).
79. Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2025–2030. *Președintele României*. București, 2025. URL: <https://www.presidency.ro/ro/media/csat/strategia-nationala-de-aparare-a-tarii-pentru-perioada-2025-2030> (дата звернення: 05.12.2025).
80. Total bilateral aid to Ukraine by donor & type 2025. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/1303432/total-bilateral-aid-to-ukraine/> (дата звернення: 15.08.2025).
81. Ukraine (UKR) and Romania (ROU) Trade. *The Observatory of Economic Complexity*. URL: <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/ukr/partner/rou> (дата звернення: 14.08.2025).
82. Ukraine strengthens its leadership in cybersecurity: NCCK forms regional cyber alliance with Romania and Moldova. *National Security and Defense Council of Ukraine*. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/en/Diialnist/7250.html> (дата звернення: 20.10.2025).
83. United and Resolute in Support of Ukraine: Declaration 482. *North Atlantic Treaty Organization (NATO)*. Brussels, 2024. URL: <https://www.nato->

pa.int/document/declaration-482-united-and-resolute-support-ukraine (дата звернення: 10.10.2025).

84. Vițu V. Sondaj: Maia Sandu se bucură de cea mai mare încredere din partea populației. Peste 55 la sută dintre moldoveni susțin aderarea la UE. *RFI România*. URL: <https://www.rfi.fr/ro/republica-moldova/20250226-sondaj-maia-sandu-se-bucura-de-cea-mai-mare-incredere-din-partea-populatiei-pest-55-la-suta-sustin-aderarea-r-moldova-la-ue> (дата звернення: 15.08.2025).

85. Zelenskiy Says Withdrawal From Vuhledar Necessary To Save Lives. *RadioFreeEurope/RadioLiberty*. URL: <https://www.rferl.org/a/ukraine-zelenskiy-rutte-nato-vuhledar-russia-romania-patriot/33144318.html> (дата звернення: 15.08.2025).

